

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

**30 χρόνια Νεοελληνική φιλολογία
στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας
«Άγ. Κλήμης της Αχρίδας»
Γιατί νεοελληνικές σπουδές;**

МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ

**30 години Новогръцка филология
в Софийския университет
„Св. Климент Охридски“
Защо неоелинистика?**

INTERNATIONAL CONFERENCE

**30 Years Modern Greek Philology
at Sofia University
“St. Kliment Ohridski”
Why Modern Greek Studies?**

3 – 4 Ιουνίου 2022
Νέα Αίθουσα Συνεδριάσεων,
Πανεπιστήμιο της Σόφιας και
διαδικτυακά
Λεωφ. Τσαρ Οσβομποντίτελ 15,
Βόρεια πτέρυγα, 2ος ορ., Σόφια

3 – 4 юни 2022
Нова конферентна зала,
СУ „Св. Климент Охридски“
и онлайн
бул. „Цар Освободител“ № 15,
Северно крило, ет. 2, София

June 3rd – 4th, 2022
New Conference Hall, Sofia
University and via Internet
15 Tsar Osvoboditel Blvd.,
North Wing, 2nd floor, Sofia

<http://ngf-bg.com/wordpress/>

<https://www.youtube.com/channel/UCouwZTL4WTSShGi0Tk6E6aw>

powered by
**ONASSIS
FOUNDATION**

**ΔΡУЖЕСТВО
НА НЕОЕЛИНИСТИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**

ΡΕΣΥΟΜΕΤΑ
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ABSTRACTS

СЪДЪРЖАНИЕ | ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ | CONTENTS

Πленарни лекции | Κεντρικές ομιλίες | Plenary talks

Kyriaki Chryssomalli-Henrich	7
<i>Μεταξύ μοντερνισμού και μεταμυθοπλασίας: Η περίπτωση του Θανάση Βαλτινού</i>	
Tudor Dinu	8
<i>Η ηγεμονία του Αλέξανδρου Υψηλάντη του Φιλικού στην παλαιά πρωτεύουσα της Βλαχίας Târgoviște (3 Απριλίου - 28 Μαΐου 1821)</i>	
Georgios Papanastassiou	10
<i>Ο μεταφραστικός δανεισμός στην ιστορία της ελληνικής (με έμφαση στη νεότερη εποχή)</i>	
Angela Ralli	11
<i>Greek in contact: evidence from Modern Greek dialects</i>	
Vassilios Sabatakakis	12
<i>Σουηδοί περιηγητές στην Μεσόγειο κατά τον 18^ο αιώνα</i>	
Dimitris Tziouvas	14
<i>Ο πρωτεϊκός Καζαντζάκης και οι αναθεωρήσεις του</i>	
Christos Tzitzilis	15
<i>Τα αναπάντητα ή εσφαλμένα απαντημένα ερωτήματα στην ιστορία της ελληνικής</i>	

Доклади | Ανακοινώσεις | Presentations

Guentcho Banev	17
<i>Το Ευαγγέλιο του Κονίκοβου ως πηγή για την εξέλιξη της νεοελληνικής και την εκκλησιαστική χρήση της δημόδους γλώσσας</i>	

Panagiota M. Chatzigeorgiou	18
<i>Σαπφώ και Σμαραγδή: εκδοχές γυναικείας επιβίωσης στα μυθιστορήματα Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια (1933) και Η Παναγιά η Γοργόνα (1949) του Σ. Μυριβήλη</i>	
Stefan Dumitru	20
<i>Ανατομικές εννοιολογήσεις στις ιδιωτικές εκφράσεις της ελληνικής γλώσσας: Η καρδιά</i>	
Daniel Fokas	21
<i>Културно-просветни сдружения на общностите с гръцки произход в България от края на 20 век до днес</i>	
Violeta Gerjikova	22
<i>ΟΡΑΝ ΔΕ ΤΗΝΔΕ ΦΕΥΓΕ. Срещата на Менелаΐ и Елена след војната в текст и образ</i>	
Mariya Hristova	23
<i>Η οπτική γωνία του κυνηγημένου λιονταριού</i>	
Dimitar Iliev	24
<i>From Manuscript to Web: The Electronic Edition of the Codex of the Metropolitan See of Philippopolis</i>	
Georgia Katselou	25
<i>Παρατηρήσεις στη διαχρονική και συγχρονική διάσταση ορισμένων ρηματικών τύπων της νεοελληνικής γλώσσας</i>	
Eleni Kourmantzi	27
<i>Γιωσέφ Ελιγιά: Διανοούμενος και ποιητής της "Διαμαρτυρίας" (1901 - 1931)</i>	
Doris K. Kyriazis	28
<i>Σλάβικα στοιχεία στα ελληνικά γλωσσικά ιδιώματα της νότιας Αλβανίας (II)</i>	
Anna Lazarova	29
<i>Folk linguistics and cross-language punning: Bulgarians' idea of Modern Greek</i>	
Vanya Lozanova-Stancheva	30
<i>Αντιχната драма на сцената на Гръцкия национален театър: Димитрис Ронтирис</i>	

Christina Markou	32
<i>Παρατηρήσεις πάνω στα υποκοριστικά ρήματα στη νεοελληνική και τη βουλγαρική γλώσσα</i>	
Milena Milenova	33
<i>Which is more difficult: the learning of new L2 sounds or the unlearning of L1 phonological rules?</i>	
Predrag Mutavdžić	35
<i>Η εκμάθηση και η αποδοχή της ιδιωματικής έκφρασης της Νεοελληνικής σε πανεπιστημιακό επίπεδο – ένα δυνατόν ελληνο-σερβικό παράδειγμα</i>	
Cyril Pavlikianov	37
<i>The Athonite monastery of Simonopetra and its post-byzantine Greek archives</i>	
Neli Popova	38
<i>Η Μνήμη: παγίδα και γέφυρα. Στοιχειωμένες μνήμες</i>	
Dimitrios Roumpos	40
<i>Културологични елементи в учебниците по новогръцки език като втори чужд в университетското образование</i>	
Irina Strikova	41
<i>Null Complement Anaphora in Modern Greek – Outlining the Phenomenon</i>	
Dragomira Valtcheva	42
<i>Λογοκρισία και πρόσληψη: οι τύχες του Ζορμπά σε βουλγαρική μετάφραση</i>	
Ina Vishogradska	44
<i>Loanword cases: a “Slavic bridge” between Hungarian and Greek</i>	

Πленарни лекции

Κεντρικές Ομιλίες

Plenary talks

Μεταξύ μοντερνισμού και μεταμυθοπλασίας: Η περίπτωση του Θανάση Βαλτινού Between Modernism and Metafiction: The Case of Thanassis Valtinos

Κυριακή Χρυσομάλλη-Henrich
Kyriaki Chryssomalli-Henrich

Πανεπιστήμιο Κιέλου / Christian-Albrechts-Universität zu Kiel
khenrich@email.uni-kiel.de

Στην ανακοίνωση θα καταβληθεί προσπάθεια περιγραφής της λογοτεχνικής εξέλιξης του Θανάση Βαλτινού από τα βασικά χαρακτηριστικά του μοντερνισμού στην ευρεία περιοχή της μεταμυθοπλασίας, όπως αυτή διαγράφεται στην αλληλοδιαδοχή των έργων του. Ο Θανάσης Βαλτινός, από την πρώτη δημοσίευση του *Κάθοδος των εννιά* στο περιοδικό *Εποχές* το 1963 μέχρι την έκδοση του τελευταίου έργου του *Ημερολόγιο Αλοννήσου. Ψηφιακό μυθιστόρημα* το 2017, διέγραψε μια λαμπρή διαδρομή στη διάρκεια της οποίας ανανέωσε ριζικά τους λογοτεχνικούς τρόπους της ελληνικής πεζογραφίας. Η λιτότητα και η ευθυβολία της γλώσσας του επιτυγχάνει, στην αρχή της διαδρομής του, τη διαγραφή χαρακτήρων παρά την έκπτωση της εσωτερικής προοπτικής που υπήρξε το κύριο χαρακτηριστικό του μοντερνισμού. Γρήγορα, ωστόσο, με το *Τρία ελληνικά μονόπρακτα* εγκαινιάζει την τεκμηριωτική λογοτεχνία, καθώς το μυθιστόρημα αυτό συγκροτείται από τρία επιμέρους κείμενα άσχετα μεν μεταξύ τους, χαρακτηριστικά όμως της κοινωνικής παθολογίας της εποχής τους. Η παραδοσιακή μυθοπλασία δέχεται έτσι το πρώτο πλήγμα των παραδοσιακών της τρόπων. Με το *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60* ο Βαλτινός καθιερώνει το τεκμηριωτικό του πρόγραμμα, την τεκμηριοπλασία, κατασκευάζοντας αυτά τα οποία παρουσιάζει ως «μαρτυρίες» ή «τεκμήρια». Πρόκειται γι' αυτό που στη δυτική θεωρία της λογοτεχνίας ονομάζεται Faction σε αντιδιαστολή προς το Fiction. Θα γίνει λόγος για τα αφανή ίχνη του ρομαντισμού, ειδικότερα της ρομαντικής ειρωνείας, η οποία προσφέρει στο συγγραφέα τα προσωπεία, τη διακειμενικότητα, την αποστασιοποίηση, τη συγγραφική ενσυνείδηση με την οποία δομεί τη λογοτεχνία του. Βρισκόμαστε ήδη στην περιοχή της μεταμυθοπλασίας, όπου τα κείμενα μιλούν για τον εαυτό τους. Αλλά κι αυτό το όριο δείχνει να υπερπηδά ο Βαλτινός με το *Ημερολόγιο της Αλοννήσου*, όπου επιχειρεί το όνειρό του για εγκαθίδρυση της προφορικής λογοτεχνίας που, κατά τη γνώμη του, αποτελεί την πεμπτούσια της τέχνης του λόγου.

Λέξεις-κλειδιά: μοντερνισμός, μεταμυθοπλασία, τεκμηριοπλασία, προφορική λογοτεχνία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Κατερίνα Κωστίου, *Εισαγωγή στην Ποιητική της Ανατροπής. Ειρωνεία, σάτιρα, παρωδία, χιούμορ, Νεφέλη*, Αθήνα 2005.
- Κώστας Βούλγαρης, *Η μεταμυθοπλασία στη νεοελληνική πεζογραφία*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2017, όπου δύο από τις πέντε εργασίες μου για τον Βαλτινό.
- Franz Stanzel, *Θεωρία της αφήγησης*, μτφρ. Κ. Χρυσομάλλη-Henrich, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1999.
- Γιώργος Αριστηνός, *Τρία δοκίμια για τον Θανάση Βαλτινό*, Εστία, Αθήνα 2015.
- Δημήτρης Παϊβανάς, *Βία και αφήγηση. Ιστορία, ιδεολογία και εθνικός πολιτισμός στην πεζογραφία του Θανάση Βαλτινού*, Εστία, Αθήνα 2012.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ημερολόγιο της Αλοννήσου*, φιλολογική επιμέλεια/επίμετρο Κωστής Δανόπουλος, Εστία, Αθήνα 2017.
- Berbeli Wanning, *Friedrich Schlegel. Eine Einführung*, Panorama, Julius Verlag, Wiesbaden, χ.χ.

Η ηγεμονία του Αλέξανδρου Υψηλάντη του Φιλικού στην παλαιά πρωτεύουσα της Βλαχίας Târgoviște (3 Απριλίου - 28 Μαΐου 1821) The reign of Alexander Ypsilantis, the leader of Filiki Hetaireia, in the old capital of Wallachia Târgoviște (3rd of April – 28th of May 1821)

Tudor Dinu

Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου

University of Bucharest

t_dinu@yahoo.com, tudor.dinu@lts.unibuc.ro

Υπό την πίεση της επικείμενης οθωμανικής εισβολής ο Αλέξανδρος Υψηλάντης ο Φιλικός αποσύρθηκε στις 3 Απριλίου 1821 από το Βουκουρέστι στην παλιά πρωτεύουσα της Βλαχίας Târgoviște, όπου προέβη όχι μόνο στην ενίσχυση των στρατευμάτων του ενόψει της μελλοντικής σύγκρουσης με τους Τούρκους, αλλά και στην οργάνωση ενός κρατιδίου που περιλάμβανε τέσσερις από τους νομούς της χώρας (Dâmbovița, Muscel, Prahova, Săcuieni). Μολονότι διήρκησε δύο μήνες, η ηγεμονία του Υψηλάντη στο Târgoviște παραλείφθηκε σχεδόν πλήρως τόσο από τους Ρουμάνους, όσο και από τους Έλληνες ιστορικούς, γεγονός που μας προέτρεψε να επιχειρήσουμε τη λεπτομερή αναπαράστασή της, προσφεύγοντας στις πολυάριθμες διασωθείσες πηγές σε διάφορες γλώσσες (ρουμανικά, ελληνικά, τουρκικά, ρωσικά, γαλλικά). Μεταξύ άλλων στο πόνημά μας θα πραγματευτούμε τη συγκρότηση της αυλής και της

διοίκησης του Υψηλάντη, τα μεταρρυθμιστικά μέτρα του, την αύξηση των δυνάμεων του και την εξασφάλιση των απαραίτητων τροφίμων (κυρίως μέσω επιτάξεων και λεηλασιών), τον εξοπλισμό των στρατευμάτων ακόμα και χάρη στην ανάπτυξη μονάδων κατασκευής όπλων σε τοπικό επίπεδο, την αναστήλωση των παλαιών οχυρών της πόλης, τη διαμόρφωση ενός ευρύτερου αμυντικού συστήματος σε άλλα αστικά κέντρα και σε μονές της περιοχής, τις προπαγανδιστικές ενέργειες του ηγέτη των Φιλικών προορισμένες να ανυψώσουν το ηθικό των συντρόφων του και να εξασφαλίσουν την υποστήριξη του εγχώριου πληθυσμού.

Λέξεις κλειδιά: Ελληνική επανάσταση, Αλέξανδρος Υψηλάντης, Φιλική Εταιρεία, Βλαχία, Târgoviște

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- ***, *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, τομ. I-II (1800-1830), επιμέλεια Paul Cernovodeanu και Daniela Bușă, Editura Academiei Române, Βουκουρέστι, 2004-2005.
- ***, *Documente privind istoria României. Răscola din 1821 (DIR, 1821)*, τομ. I-V, επιμέλεια Andrei Oșetea, Nichita Adăniloaiie, Nestor Camariano, Sava Iancovici, Ioan Neacșu, Alexandru Vianu, Εκδόσεις της Ακαδημίας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ρουμανίας, Βουκουρέστι, 1959-1962.
- ***, *Izvoarele contemporane asupra revoluției lui Tudor Vladimirescu*, επιμέλεια N. Iorga, Cartea Românească și Pavel Suru, București, 1921.
- ***, *Izvoare narative privind revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, επιμέλεια G.D. Iscru, Natalia Trandafirescu, Marcel Ciucă și Ilie Cristian, Scrisul Românesc, Κραϊόβα, 1987
- ***, *Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821, Documente externe*, επιμέλεια Vasile Arimia, Ielița Gămulescu και άλλοι, Εκδόσεις της Ακαδημίας της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Ρουμανίας, Βουκουρέστι, 1980.
- ***, *Δύο πρίγκιπες στην ελληνική επανάσταση, Επιστολές αυτόπτη μάρτυρα και ένα υπόμνημα του πρίγκιπα Γεωργίου Καντακουζηνού*, επιμέλεια Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Ίδρυμα Ιστορικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Εκδόσεις Ασίνη, Αθήνα, 2015
- Φιλήμων, Ιωάννης, *Δοκίμιον ιστορικών περί της ελληνικής επαναστάσεως*, τομ. 1-2, Τυπογραφείο Σούτσου και Κτένα, Αθήνα, 1859.
- Φωτεινός, Ηλίας, *Οι άθλοι της εν Βλαχία επαναστάσεως το 1821 έτος*, Λειψία, 1846

**Ο μεταφραστικός δανεισμός στην ιστορία της ελληνικής (με έμφαση
στη νεότερη εποχή)
Calquing in the history of the Greek language (with emphasis on
modern times)**

Γιώργος Παπαναστασίου
Giorgos Papanastassiou

Τμήμα Φιλολογίας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
School of Philology & Institute of Modern Greek Studies, Aristotle University of
Thessaloniki
papana@phil.auth.gr

Τα 'μεταφραστικά δάνεια' (calques) είναι μια κατηγορία δανείων που δεν εντοπίζεται τόσο εύκολα, καθώς το σημαίνουν τους αποτελείται από στοιχεία της γλώσσας που δανείζεται και όχι αυτής που δανείζει. Συνήθως διακρίνουμε τα 'καθαρά μεταφραστικά δάνεια' (loan translations) (όπου εντοπίζουμε και την υποομάδα των 'αποδόσεων') από τα 'σημασιολογικά δάνεια' (semantic loans).

Στην ιστορία όλων των γλωσσών τα 'μεταφραστικά δάνεια' αποτελούν μια κατηγορία με μεγαλύτερη ή μικρότερη έκταση, ανάλογα με το πλήθος και το είδος των γλωσσικών επαφών της δανείστριας γλώσσας. Στην ελληνική η κατάσταση είναι αρκετά περίπλοκη, με τα 'μεταφραστικά δάνεια' να εμφανίζονται σε όλες τις εποχές αλλά με διαφορετική ένταση. Ειδικά για αυτά που τοποθετούνται χρονικά στη νέα ελληνική είναι απαραίτητη η διάκριση σε λαϊκά και λόγια, τα τελευταία μάλιστα είναι τα περισσότερο μελετημένα.

Στην παρουσίαση θα αναφερθούμε πρώτα στην αρχαία και κυρίως στην ελληνιστική εποχή, με τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν τα δάνεια στις εποχές αυτές, και συνοπτικά στη μεσαιωνική περίοδο. Θα εστιάσουμε περισσότερο στη νέα ελληνική, και μάλιστα στον λόγιο μεταφραστικό δανεισμό, που διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό το νεοελληνικό λεξιλόγιο. Από αυτή την περίοδο και από αυτό το κανάλι δανεισμού θα δοθούν τα περισσότερα παραδείγματα, με βάση όχι μόνο τις διακρίσεις που αναφέρθηκαν αλλά και κάποιες επιπλέον: σύνθετα και παράγωγα μεταφραστικά δάνεια, λόγια σημασιολογικά δάνεια σε κληρονομημένες και σε λόγιες λέξεις, σημασιολογικά δάνεια που είναι ταυτόχρονα και προϊόντα διαχρονικού δανεισμού κτλ. Δεν θα λείψει μια αναφορά σε λαϊκά μεταφραστικά δάνεια, με τις ιδιαιτερότητες και αυτής της κατηγορίας (π.χ. κάθετα μεταφραστικά δάνεια κτλ.).

Λέξεις κλειδιά: μεταφραστικά δάνεια, σημασιολογικά δάνεια, νεοελληνικές λέξεις λόγιας και

λαϊκής προέλευσης, γλωσσικές επαφές

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Beekes, Robert S. P. 2010. *Etymological dictionary of Greek*. Leiden-Boston: Brill.

Chantraine, Pierre. 2009. *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots*. Paris: Klincksieck.

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής. 1998. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Τζιτζιλής, Χρ. «Εισαγωγή στην ελληνική ετυμολογία», στο Χρ. Τζιτζιλής & Γ. Παπαναστασίου (επιμ.), *Ελληνική ετυμολογία / Greek etymology*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Χαραλαμπάκης, Χρ. 1991. "Μεταφραστικά δάνεια της νέας ελληνικής από ευρωπαϊκές γλώσσες", *ΜΕΓ* 11: 81-102.

Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας. Επιμ. Χρ. Χαραλαμπάκης. 2014. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.

Greek in contact: evidence from Modern Greek dialects

Angela Ralli

University of Patras

<https://www.angelaralli.gr>

ralli@upatras.gr

In this presentation, I deal with lexical borrowing in Greek, which has been affected by a considerable number of languages in its long history. More particularly, I study loan verbs from Romance and Turkish and discuss the strategies and patterns of their integration in several Modern Greek dialectal varieties, such as Lesbian (Northern Greek Dialect), Asia Minor Greek (Pontic Cappadocian and Aivaliot) Cretan, Cypriot, Heptanesian and South Italian Greek. To this end, I investigate different cases of verb adoption, such as: (a) verbs of typologically different languages that are accommodated in a uniform or non-uniform way within the same linguistic system; (b) verbs of the same donor that are integrated differently within the same recipient.

I try to provide an explanation for the observed discrepancies of verb borrowing and integration in Greek, by arguing that an interplay of both linguistic and extra-linguistic factors constrains and determines the degree of acceptability and the specific shape of loans. I propose that bilingualism and profound knowledge of the dominant language, which usually lead to heavy borrowing (Thomason 2001, Matras 2009), may be the cause of a more elaborate accommodation of loans, and that phonological and structural

(in)compatibility between the languages in contact (Myers-Scotton 2002, Field 2002) may inhibit transfer or lead to the adoption or rejection of specific integrating elements (Ralli 2016, 2021).

The data under investigation consist of material that has been collected within the framework of various projects on Modern Greek dialectal varieties and are complemented with data from certain written sources.

Keywords: Lexical borrowing, integration, verbs, Greek, Romance, Turkish

Selected references

- Field, Fredric. 2002. *Linguistic borrowing in bilingual contexts*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Matras, Y. 2009. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Myers-Scotton, Carol. 2002. *Language contact: bilingual encounters and grammatical outcomes*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Ralli, A. 2016. Strategies and patterns of loan verb integration in Modern Greek varieties. In A. Ralli (ed.), *Contact Morphology in Modern Greek Dialects*, 73-109. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishers.
- Ralli, A. 2021. Contrasting Romance and Turkish as source languages: evidence from borrowing verbs in Modern Greek dialects. *Journal of Language Contact* 14: 220-252.
- Thomason, S. 2001. *Language contact: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Σουηδοί περιηγητές στην Μεσόγειο κατά τον 18^ο αιώνα Swedish travelers in the Mediterranean in the 18th century

Βασίλης Σαμπατακάκης
Vassilios Sabatakakis

Διευθυντής τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Lund
Modern Greek Studies, Lund University
vassilios.sabatakakis@klass.lu.se

Το 18ο αιώνα, Σουηδοί περιηγητές με καλές γνώσεις στην αρχαία και τη νέα ελληνική γλώσσα, έρχονται στην ανατολική Μεσόγειο για διάφορους λόγους, όπως μελέτη χειρογράφων, καταγραφή αρχαιοτήτων και μοναστηριακών βιβλιοθηκών, έρευνα σχετικά με την ελληνική χλωρίδα, αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών και εθνοτήτων. Οι περιηγητές ανάλογα με το

σκοπό του ταξιδιού τους δίνουν και ανάλογες περιγραφές. Δύο Σουηδοί διπλωμάτες, ο Carleson και ο Hörken, που στάλθηκαν μεταξύ άλλων στην Κύπρο το 1733, παρέδωσαν ένα κείμενο για την Κύπρο όπου περιγράφουν με ακρίβεια τη δημογραφική, οικονομική, πολιτική και θρησκευτική κατάσταση στο νησί. Υπάρχουν άλλοι με φιλολογικά, ιστορικά, θρησκευτικά και πολιτισμικά ενδιαφέροντα όπως ο Björnståhl το 1779 και ο Sturtzenbecker το 1784 οι οποίοι επισκέπτονται εκτός από πόλεις και χωριά, μοναστηριακές αλλά και ιδιωτικές βιβλιοθήκες και καταγράφουν χειρόγραφα και σπάνιες εκδόσεις και μας δίνουν και μια λεπτομερή εικόνα του κόσμου των μοναστηριών αλλά και των ανθρώπων που συναντούν. Η σχεδόν ταυτόχρονη έκδοση των περιηγητικών εντυπώσεών τους στη σουηδική αλλά και σε μετάφραση σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, με τις πυκνές αναφορές στη ζωή των Ελλήνων αλλά και των διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων, αποτελούν πόλο έλξης νέων περιηγητών, οι οποίοι με τη σειρά τους θα συμπληρώσουν τη γνώση μας για τη Μεσόγειο και τις κοινωνίες που ανθούν εκεί.

Λέξεις κλειδιά: Περιηγητισμός, Σουηδοί, Μεσόγειος, Οθωμανική αυτοκρατορία, χειρόγραφα

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Callmer, Christian, *In Orientem. Svenskarnas färder och forskningar i den europeiska och asiatiska Orienten under 1700-talet*, Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1985.
- Carleson, Eduard, 'Kort Beskrifning om Öen Cypern, uppsatt härstädes om Sommaren år 1733, af Hof-Cancellaren och Commendeuren af Kongl. Nordst. Orden, Herr Eduard Carleson, under dess Österländska Resa', *Den swänska Mercurius* (1760-1761), pp. 689-702.
- Chatzipanagioti-Sangmeister, Julia, 'Η ταξιδιωτική γραμματεία του 18ου αιώνα για την Οθωμανική Αυτοκρατορία', in Julia Chatzipanagioti-Sangmeister (ed.), *Ταξίδι, γραφή, αναπαράσταση. Μελέτες για την ταξιδιωτική γραμματεία του 18ου αιώνα*, Heraklion: Crete University Press, 2015.
- Hasselquist, Fredric, *Iter Palaestinum eller Resa till Heliga Landet, förrättad ifrån 1747 til 1752*, Stockholm: Lars Salvius, 1757.
- Sabatakakis, Vassilios. 2017. "Ένας Σουηδός πάστορας στη Θεσσαλία του 1784", i *Τρικαλινά*, Τόμος 37, s. 83-102. ISSN: 1105-4379.
- Sabatakakis, Vassilios. "Björnståhls resa till Grekland" i *Björnståhls resa, Europa och Konstantinopel 1767-1779*, Johan Stenström, Carla Killander Cariboni, Catharina Raudvere, Vassilios Sabatakakis. Makadam förlag, 2021.

Ο πρωτεϊκός Καζαντζάκης και οι αναθεωρήσεις του The protean Kazantzakis and his reassessment

Δημήτρης Τζιόβας
Dimitris Tziovas
University of Birmingham
d.p.tziovas@bham.ac.uk

Μπορεί ο Καζαντζάκης να χαίρει διεθνούς αναγνώρισης και προβολής και για δεκαετίες να έχει απήχηση στους νέους, τους ξένους και φυσικά τους Κρητικούς, παρόλα αυτά οι μεταπολεμικοί έλληνες κριτικοί και ομότεχνοί του τον υποτιμούσαν ως πεζογράφο. Έτσι κατέληξε να αποτελεί το κατεξοχήν παράδοξο για την ελληνική λογοτεχνία. Είναι δυνατόν έναν τόσο δημοφιλή συγγραφέα στο εξωτερικό να μην τον εκτιμά η κριτική του τόπου του; Πώς εξηγείται αυτό το παράδοξο και κατά πόσο έχει αλλάξει η κριτική στάση απέναντι στον Καζαντζάκη και το έργο του τις τελευταίες δεκαετίες; Για να απαντήσω σε αυτά τα ερωτήματα θα επικεντρωθώ σε τρεις προσπάθειες αναθεώρησης του καζαντζακικού έργου τα τελευταία χρόνια: την κριτική, την πολιτισμική και την έμφυλη.

Η ανασκόπηση των αλλαγών στην προσέγγιση του Καζαντζάκη μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διάρκεια της απήχησης ενός συγγραφέα βασίζεται στην ανανέωση και την αναθεώρηση των τρόπων που τον διαβάζουμε και στο βαθμό που το έργο του προσφέρεται ή ανταποκρίνεται σε νέες προσεγγίσεις. Νομίζω ότι οι αναθεωρήσεις που θα διαγράψω στην ανακοίνωσή μου δείχνουν το πώς έχει αλλάξει η στάση μας απέναντι στον Καζαντζάκη και το έργο του. Δεν αποκαλύπτουν το «πραγματικό» του πρόσωπο αλλά το πόσο πρωτεϊκός είναι ως συγγραφέας που οι μελετητές του τον προσαρμόζουν στις τάσεις και τις αναζητήσεις της εποχής τους. Η διάρκεια ενός συγγραφέα έγκειται εντέλει και στο κατά πόσο το έργο του προσφέρεται σε πολλαπλές θεωρήσεις και επίκαιρες αναθεωρήσεις.

Keywords: Kazantzakis, reception, criticism, Greek fiction

**Τα αναπάντητα ή εσφαλμένα απαντημένα ερωτήματα στην ιστορία
της ελληνικής**
**The unanswered or incorrectly answered questions in the history of
Greek**

Χρήστος Τζιτζιλής
Christos Tzitzilis

Τμήμα Φιλολογίας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
School of Philology & Institute of Modern Greek Studies, Aristotle University of
Thessaloniki
hrtzitzilis@lit.auth.gr

Το παράδοξο της ιστορίας της ελληνικής συνίσταται στο ότι αν και αποτελεί, ιδιαίτερα στην αρχαία και στην ελληνιστική της μορφή, μια από τις περισσότερο ερευνημένες γλώσσες στον κόσμο, παραμένει μια από τις γλώσσες με τα περισσότερα αναπάντητα ή εσφαλμένα απαντημένα ερωτήματα στην ιστορία τους. Κάθε προσπάθεια (επανα)προσέγγισης της ιστορίας της ελληνικής πρέπει να ξεκινά θέτοντας τα βασικά ερωτήματα: Τι είναι η Κοινή; Πώς σχηματίστηκε; Πώς διαδόθηκε; Πόσο ενιαία και «κοινή» ήταν; Ποια ποικιλία της αποτελεί τη βάση της γλώσσας της Καινής διαθήκης και ποια τη βάση της κοινής νεοελληνικής; Και επίσης: Τι είναι ο αττικισμός; Ποια η σχέση του με τη διγλωσσία; Ποια η σχέση της ελληνιστικής διγλωσσίας με την αντίστοιχη μεσαιωνική και νέα ελληνική; Πόσο σημαντική υπήρξε η διγλωσσία στη διαμόρφωση της κοινής νεοελληνικής; Και πόσο επηρεάζει ως «κρυπτο διγλωσσία» τη σημερινή μορφή της; Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά, που είναι καθοριστικά τόσο για την κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης της ελληνικής, όσο και βασικών όρων της γλωσσολογίας, όπως οι όροι κοινή (koine) και διγλωσσία (diglossia), που ανάγονται στα αντίστοιχα φαινόμενα της ελληνικής, αποτελούν ακόμη ζητούμενα της γλωσσικής έρευνας. Ένα πρώτο απαραίτητο βήμα στην αναζήτηση της αλήθειας είναι η συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι στη θέση των επιστημονικά τεκμηριωμένων απαντήσεων στα ανωτέρω ερωτήματα εμφανίζονται συνήθως βαθιά ριζωμένοι μύθοι.

Δοκλαδι

Ανακοινώσεις

Presentations

Το Ευαγγέλιο του Κονίκοβου ως πηγή για την εξέλιξη της νεοελληνικής και την εκκλησιαστική χρήση της δημώδους γλώσσας The Konikovo Gospel as a source for the evolution of modern Greek and the ecclesiastical use of the vernacular language

Генчо Банев

Guentcho Banev

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

g.banev@gmail.com

Το Ευαγγέλιο του Κονίκοβου αποτελεί το γνωστότερο ελληνο-βουλγαρικό κείμενο στη σειρά δίγλωσσων χειρογράφων, στα οποία το βουλγαρικό κείμενο είναι γραμμένο με ελληνικούς χαρακτήρες. Τα περισσότερα χειρόγραφα περιλαμβάνουν κείμενα εκκλησιαστικού και πνευματικού περιεχομένου, και χρονολογούνται από τα μέσα του 18^{ου} έως περίπου τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Πρόκειται για κείμενα σε δημώδη γλώσσα με ποικίλα στοιχεία ιδιωμάτων και σποραδικής χρήσης λόγιας γλώσσας, ελληνικής και σλαβονικής. Το 2008 εκδόθηκε το χειρόγραφο Alex. 268, το οποίο είχε βρέθηκε στη Βιβλιοθήκη του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και ταυτίστηκε ως το πρωτότυπο του Ευαγγελίου του Κονίκοβου.

Οι μελέτες του εν λόγω υλικού επικεντρώθηκαν σχεδόν αποκλειστικά στο σλαβικό σκέλος των χειρογράφων. Πρόσφατα είχα τη δυνατότητα να διερευνήσω στο αρχείο της Μονής Ζωγράφου άγνωστο και πολύ ενδιαφέρον υλικό σχετικά με τη σύνταξη του Ευαγγελίου του Κονίκοβου. Οι έρευνες αυτές με οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι ο συντάκτης και μεταφραστής του εν λόγω χειρόγραφου ήταν ο αρχιμανδρίτης Ναθαναήλ Ζωγραφήτης (1820 – 1906), μετέπειτα Μητροπολίτης Αχρίδας (1872 – 1880) και Φιλιππουπόλεως (1891 – 1906).

Στην παρούσα μελέτη εξετάζονται τα δίγλωσσα ελληνο-βουλγαρικά χειρόγραφα με ιδιαίτερη έμφαση στο Ευαγγέλιο του Κονίκοβου υπό το πρίσμα της εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας, και της χρήσης της δημώδους ελληνικής στον εκκλησιαστικό χώρο. Έτσι, η ανακοίνωση προσκομίζει και εξετάζει νέα στοιχεία, ενώ φωτίζει πτυχές της έρευνας που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης.

Λέξεις κλειδιά: Konikovo Gospel; Nathanael Zografski, colloquial and literary Greek and Bulgarian; Bulgarian-Greek bilingualism

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Banev, G. (2019) 'On the Konikovo Gospel's Author: New Data on the Handwritten Heritage of the Scholar Nathanael Zografski, the Metropolitan of Ohrid and Plovdiv', in Peev et al. (eds) *Zografski*

- săbornik zografskijat archiv i biblioteka : izsledvanija i perspektivi* = Zographou Sympraktika : the Archives and Library of the Monastery of Zograf : studies and prospects, Sofia – Sveta Gora: Zografski manastir, 2019, 549–587, ill. 959–966. Available at: <<https://zografnasledstvo.com/книги/зографски-съборник/>> (Accessed: 11 September 2020).
- Banev, G. (2020) 'New data on the Bilingual Corpus of the *Konikovo Gospel*: Reading for the Vespers of Pascha (John 20: 19–25) in the Manuscripts of Nathanael of Zographou Monastery', in: Намита Субиото, Людмил Димитров (eds), *България – Северна Македонија – Словения: Литературният превод в приемащата култура и в образованието / Бугарија – Северна Македонија – Словенија: Литературниот превод во целната култура и во образованието / Bolgarija – Severna Makedonija – Slovenija: Literarni prevod v ciljni kulturi in izobraževanju*, София: Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, 2020, 9 – 46 Available at: <<https://slavistika.ff.uni-lj.si/sites/default/files/documents/BOLGAR~2.PDF>> (Accessed: 11 September 2021)
- Lindstedt, J., Spasov, L. and Nuorluoto, J. (2008) *The Konikovo Gospel – Konikovsko evangelie: Bibl. Patr. Alex. 268*. Societas Scientiarum Fennica (Commentationes Humanarum Litterarum, 125).
- Μεταλληνός, Γ. Δ. (2004) *Το ζήτημα της μεταφράσεως της Αγίας Γραφής εις την νεοελληνική κατά τον ΙΘ΄ αι.* Αθήνα: Αρμός.
- Милетич, Л. (1920) *Два български ръкописа с гръцко писмо. 1. Неделни поучения от XVIII век 2. Търлиско евангелие от 1861 год.* София: БАН (Български старини VI).
- Ничев, А. (1977) *‘Четириезичният речник’ на Даниил: [гръцка и българска част] / Lexicon tetraglosson de Daniil: partie grecque et bulgare.* София: Университетска печ. (Годишник на Софийския университет. Факултет по Западни Филологии, 70, 2).
- Ничев, А. (1987) *Костурският българо-гръцки речник от XVI.* София: УИ „Св. Климент Охридски“.

**Σαπφώ και Σμαραγδή: εκδοχές γυναικείας επιβίωσης στα
μυθιστορήματα *Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια* (1933) και *Η Παναγιά
η Γοργόνα* (1949) του Σ. Μυριβήλη
Sappho and Smaragdi: versions of surviving womanhood in S.
Myrivilis' novels *The School Mistress with the Golden Eyes* (1933) and
The Mermaid Madonna (1949)**

Παναγιώτα Μ. Χατζηγεωργίου
Panagiota M. Chatzigeorgiou
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο / Hellenic Open University
pchatzi@phil.uoa.gr

Μετά το πασίγνωστο κι επιτυχημένο αντιπολεμικό μυθιστόρημα *Η Ζωή εν τάφω* (1924), στο μυθιστορηματικό σύμπαν του Στράτη Μυριβήλη αργά αλλά σταθερά συντελείται μία μυθοπλαστική κοσμογονία μέσω της επιστροφής στο παρελθόν και στο γενέθλιο τόπο της Λέσβου, όπου η ζωή είναι παραδοσιακή και συχνά ανόθευτη. Έτσι, στην αρχή της δεύτερης συγγραφικής περιόδου του (1933-1949), τοποθετείται το μυθιστόρημα *Η Δασκάλα με τα χρυσά μάτια* (1933), ενώ στο τέλος της, το μυθιστόρημα *Η Παναγιά η γοργόνα*. Καθώς ο νέος συγγραφικός κόσμος του Σ. Μυριβήλη εξελίσσεται σταδιακά, αναδύονται δύο ενδιαφέροντες και πρωτότυποι γυναικείοι χαρακτήρες: η Σαπφώ στο πρώτο μυθιστόρημα και η Σμαραγδή στο δεύτερο.

Το ίδιο μυθιστορηματικό σκηνικό, το ειδυλλιακό τοπίο της Λέσβου και η πλανεύτρα θάλασσα του Αιγαίου, ορίζει το κοινό πλαίσιο δράσης των δύο μυθιστορηματικών χαρακτήρων: το πατριαρχικό σύστημα κοινωνικών αξιών του επαρχιωτικού μικρόκοσμου. Ωστόσο, Σαπφώ και Σμαραγδή, είναι δύο ανόμοιοι γυναικείοι χαρακτήρες, οι οποίοι προσπαθούν να ορίσουν το σώμα τους και τη σεξουαλικότητά τους μετά από το βίαιο και τραυματικό ξύπνημά της. Η πρώτη στερείται τον έρωτα για να ζει ελεύθερη αλλά στο τέλος παραδίνεται στο πρωτόγνωρο αίσθημα για τον άντρα που αυτή επιθυμεί, ενώ η δεύτερη, για να διατηρήσει την ελευθερία της, δεν υποχωρεί ποτέ από τη διαφύλαξη της αγνότητάς της τοποθετώντας το ερωτικό συναίσθημα στο μεταφυσικό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: νεοελληνική πεζογραφία, γενιά '30, μυθιστόρημα, φεμινισμός

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Δημάδης, Κωνσταντίνος, Α., *Δικτατορία, πόλεμος και πεζογραφία 1936 - 1944* (Γ. Θεοτοκάς, Μ. Καραγάτσης, Σ. Μυριβήλης, Λ. Νάκου, Θ. Πετσάλης-Διομήδης, Π. Πρεβελάκης, Α. Τερζάκης), δεύτερη εμπλουτισμένη έκδοση, βιβλιοπωλείο της «Εστίας», Ι.Δ. Κολλάρου & Σ^{ΙΑΣ} Α.Ε., Αθήνα 2004.
- Καρβέλης, Τάκης, «Στράτης Μυριβήλης: Παρουσίαση - Ανθολόγηση», στο *Η μεσοπολεμική πεζογραφία. Από τον πρώτο ως τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (1914 - 1939)*, τόμ. ΣΤ', εκδόσεις Σοκόλη, Αθήνα 1993, σελ. 96 - 197.
- Bal, Mieke, «Σεξουαλικότητα, αμαρτία και θλίψη: η εμφάνιση του γυναικείου χαρακτήρα (μια ανάγνωση της *Γένεσης* 1-3)», S.R. Suleiman (επιμέλεια), *Το γυναικείο σώμα στο δυτικό πολιτισμό. Σύγχρονες προσεγγίσεις*, μετάφραση – εισαγωγή, ερμηνευτικά σχόλια Ε. Βογιατζάκη, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2008, σελ. 531 - 562.

**Ανατομικές εννοιολογήσεις στις ιδιωτικές εκφράσεις της ελληνικής
γλώσσας: Η καρδιά**
**Anatomic conceptualisations in the idiomatic expressions of Greek
language: *The heart***

Stefan Dumitru

Εθνικό Πανεπιστήμιο Αμύνης «Κάρολος Α΄»

Carol I National Defense University

stephanosrom@yahoo.com

Στην ανακοίνωσή μας θα παρουσιάσουμε τις επί μέρους σημασίες των διάφορων μεταφορών σε ιδιωτισμούς της Νεοελληνικής που έχουν ως βάση το ουσιαστικό *καρδιά*. Οι εκφράσεις προέρχονται από ένα Ελληνο-Ρουμανικό λεξικό περίπου 5200 τέτοιων συντακτικών μονάδων το οποίο μόλις ολοκληρώσαμε και βρίσκεται υπό έκδοση. Οι πηγές άντλησης των ιδιωτισμών αποτελούνται από την λογοτεχνία, διάφορα ειδικά λεξικά, τον ελληνικό τύπο αλλά και από κείμενα σε διάφορες ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Αυτή η τελευταία πηγή μας παρέχει τη δυνατότητα να δούμε πώς εννοιολογείται το ουσιαστικό *καρδιά* στην ομιλούμενη γλώσσα και το ενδιαφέρον που παρουσιάζει αυτό το θέμα από κοινωνιο-γλωσσολογική άποψη. Θα μας επιστήσουν την προσοχή ιδιαίτερα εκείνες οι όψεις των μεταφορών που μπορούν να έχουν επίσης πολιτιστικές σημασίες. Θα διαπιστώσουμε ότι οι μεταφορές που έχουν ως βάση (τομέας-πηγή, στην γνωσιακή γλωσσολογία) διάφορα μέρη του ανθρώπινου σώματος δεν είναι εντελώς τυχαίες, αλλά δικαιολογούνται από λειτουργίες και δομές που σχετίζονται με την συγκεκριμένη σωματική εμπειρία. Θα παρουσιάσουμε το ευρύ φάσμα των αισθημάτων που πηγάζουν από την *καρδιά*: τον θαυμασμό, την ευαισθησία, την αγάπη, τη χαρά, τη συμπόνοια κλπ. Επίσης, θα μας απασχολήσει ο τρόπος με τον οποίο η εννοιολόγηση της *καρδιάς* στο επίπεδο των ιδιωτικών εκφράσεων επιβεβαιώνεται από τις σύγχρονες έρευνες στον τομέα της ψυχολογίας.

Λέξεις-κλειδιά: ιδιωτικές εκφράσεις της Ελληνικής, σημασιολογικό πεδίο, γνωσιακή γλωσσολογία (τομέας-πηγή, τομέας-στόχος), εννοιολόγηση

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Balaceanu-Stolnici, C., *Anatomiaștii În Căutarea Sufletului*, Ed. Albatros, București, 1981.

Boers, Fr., Lindstromberg, Seth (Editors), *Cognitive Linguistic Approaches to teaching vocabulary and phraseology, Applications Of Cognitive Linguistics, 6*, Mouton De Gruyter, Berlin, 2008.

Croft, W., Cruse D. Allan, *Cognitive Linguistics*, Cambridge University Press, 2004.

Ducrot, O., Jean-Marieschaeffer, *Noul Dicționar Al Științelor Limbajului*, Ed. Babel, București, 1996.

Hurford, James R., Heasley B. And Smith., Michael B., *Semantics, A Coursebook*, Cambridge University Press, 2007.

Lakoff, G. And M. Johnson, *Metaphors We Live By*, Chicago University Press, Chicago, 1980.

Културно-просветни сдружения на общностите с гръцки произход в България от края на 20 век до днес

Cultural and educational associations of the communities of Greek origin in Bulgaria from the end of the 20th century until today

гл. ас. д-р Даниел Фокас
Asst. Prof. Daniel Fokas, PhD

Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – Българска академия
на науките / Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum –
Bulgarian Academy of Sciences
dfokas@abv.bg, daniel.fokas@iefem.bas.bg

Докладът ще бъде посветен на сдруженията за българо-гръцко приятелство в България учредени през последните три десетилетия. Акцентите в него ще са поставени върху значението на тяхната културно-просветна дейност за общностите с гръцко самосъзнание в страната, както и върху взаимоотношенията им с местните власти, читалища и други културни организации и институции.

Ключови думи: гърци; гръцки организации в България; Българско Черноморие; самодейност

Избрана литература

Зисаки-Хили, Тасула 2018: Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти. София: Жанет 45.

Медарска, Деница 2020: Развитие на българо-гръцките културни връзки – реторически аспекти в дейността на сдружение „Аристотел – културен мост“. – Медия и език, № 7.

Пимпирева, Женья 1998: Каракачаните в България. София: Международен център по проблемите на малцинствата.

Пороманска, Стойна 2008: Новогръцките диалекти по Българското Черноморие (Поморие, Созопол). Особенности на съществителните имена. – Годишник на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“. Факултет по класически и нови филологии. Т. 97–98, 5–64].

Радойнова, Диана 2010: Гърците по Българското Черноморие. История и култура. Бургас: Бряг.

Славова, Дарина 2020: Сравнително проучване на гръкоезични преселнически общности в България и Гърция. – Български фолклор, № 3, 2020.

ΟΡΑΝ ΔΕ ΤΗΝΔΕ ΦΕΥΓΕ. Срещата на Менелай и Елена след войната в текст и образ

ΟΡΑΝ ΔΕ ΤΗΝΔΕ ΦΕΥΓΕ. The reunion of Helen and Menelaus in Text and Image

Виолета Герджикова

Violeta Gerjikova

СУ „Св. Климент Охридски“

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

v.gerdzhikova@uni-sofia.bg

Темата за срещата на Менелай и Елена при превземането на Троя е популярна във вазовата живопис от VI и V в. пр.Хр. Познати са няколко десетки изображения от периода между 560 и 420 г., които могат да се разделят на няколко основни типа с вариации: Менелай, в бойни доспехи, със заплашително насочен меч, преследва Елена, която бяга към светилище или протяга умолително ръце към него; Менелай държи Елена за ръката и я води към корабите; Менелай се изправя срещу Елена, но поразен от красотата ѝ, изпуска меча. Изложението ще представи някои от тези изображения в съпоставка със сцената на срещата между двамата герои в „Троянки“ на Еврипид (с препратки и към драмата „Елена“) и с епизода, пресъздаващ тази среща в едноименния филм на Михалис Какоянис от 1971 г.

Ключови думи: вазова живопис, Еврипид, „Троянки“, Елена, Какоянис

Избрана литература

Bakogianni, A. Voices of resistance: Michael Cacoyannis' The Trojan women (1971). – BICS 52, 2009, 45–68.

Clement, P. A. The recovery of Helen. – Hesperia 27, 1958, 47–73.

Giuliani, L. Image and myth. A History of pictorial narration in Greek Art. Chicago and London: University of Chicago Press, 2013.

Hedreen, G. Image, text, and story in the recovery of Helen. – Classical Antiquity 15, 1996, 152–184.

Kampakoglou, A., Novokhatko, A. (ed.). Gaze, vision, and visibility in Ancient Greek literature. Berlin, Boston: Walter de Gruyter, 2018.

- Stansbury-O'Donnel, M. D. Menelaos and Helen in Attic vase painting. – In: Oakley, J. H. (ed.). Athenian potters and painters. Vol. III. Oxford & Philadelphia: Oxbow books, 2014, 242–252.
- Stelow, A. R. Menelaus in the Archaic period. Oxford: Oxford University Press, 2020.
- Vivante, B. Gazing at Helen: Helen as polysemous icon in Robert Wise's Helen of Troy and Michael Cacoyannis' The Trojan Women. – In: Nikoloutsos, K. P. (ed.) Ancient Greek women in film. Oxford University Press, 2013, 19–50.

Η οπτική γωνία του κυνηγημένου λιονταριού The Viewpoint of the Hunted Lion

Мария Христова

Mariya Hristova

Югозападен университет „Неофит Рилски“

South-West University “Neofit Rilski”

swu.mchristova@gmail.com

Στο επίκεντρο αυτής της ανακοίνωσης είναι το μυθιστόρημα της Ελληνίδας συγγραφέως και φεμινίστριας Λένας Διβάνη *Εργαζόμενο αγόρι* (2000). Μέσω της μυθοπλαστικής μητριαρχίας, όπου οι γυναίκες κυβερνούν, ενώ οι άντρες ασχολούνται με τις δουλειές του σπιτιού και την εξωτερική τους εμφάνιση και ο μόνος στόχος της ζωής τους είναι ο επιτυχημένος γάμος, η Διβάνη προβάλλει τους στερεότυπους ρόλους που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο (gender) σε ανάποδο καθρέφτη, υποσκάπτοντας την ισχύ τους με την αίσθηση του παραλόγου, την οποία η ανταλλαγή των ρόλων δημιουργεί στη συνείδηση του αναγνώστη. Εκτός από το θέμα της πληρωμένης εργασίας, έκδηλο στον τίτλο του μυθιστορήματος, και τα βασικά ζητήματα στη σημερινή ατζέντα του φεμινισμού, το *Εργαζόμενο αγόρι* σχολιάζει ανοιχτά και τη μεταφεμινιστική κουλτούρα που προωθείται από τα ΜΜΕ και ιδιαίτερα από τα γυναικεία περιοδικά. Η λεγόμενη «ροζ λογοτεχνία» επίσης βρίσκεται στο στόχαστρο με το ειρωνικά σηματοδοτημένο είδος «γαλάζιο μυθιστόρημα» και την ανατρεπτική επεξεργασία της τυπικής ερωτικής πλοκής. Το κείμενο διαβάζεται εύκολα όχι μόνο ως ανατροπή (subversion) και φεμινιστικό маниφέστο, αλλά και ως γυναικείο μυθιστόρημα της αφύπνισης εφόσον ο πρωταγωνιστής του το ίδιο εύκολα αποκωδικοποιείται ως σημαινόμενο της γυναίκας που προσπαθεί να απορρίψει τα προκαθορισμένα πρότυπα συμπεριφοράς και να αυτοκαθορίσει την ταυτότητά της.

Λέξεις-κλειδιά: φεμινισμός, Λένα Διβάνη, *Εργαζόμενο αγόρι*

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Anastasopoulou, M. Bildung, Awakening and Self-Redefinition in Contemporary Greek Women Novelists. // *Modern Greek Studies Yearbook*, 1991, No 6, p. 259–285.

Felski, R. *Beyond Feminist Aesthetics: Feminist Literature and Social Change*. Cambridge (Mass.), 1989.

Genette, G. *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge UP, 1997.

Tziouvas, D. *Greece from Junta to Crisis: Modernization, Transition and Diversity*. London, 2021.

Διβάνη, Λ. *Εργαζόμενο αγόρι*. Αθήνα, 2004.

From Manuscript to Web: The Electronic Edition of the *Codex* of the Metropolitan See of Philippopolis

Dimitar Iliev

Димитър Илиев

St. Kliment Ohridski University of Sofia

СУ „Св. Климент Охридски“

diiliev@uni-sofia.bg

The paper presents the workflow and the first outcomes of a common initiative of a team of scholars from the University of Sofia, the Institute of Balkan Studies - BAS and the University of Veliko Tarnovo that deals with the reading, transcription, translation, commentary and bilingual digital edition of the first volume of the *Κώδικες* of the Metropolitan See of Philippopolis. This collection of documents was written in Greek at the end of the 18th and the first half of 19th century when the Philippopolitan See was under the Patriarchate of Constantinople. The collection contains donations, accounts, inventories, contracts, appointments, purchases for the See, the hospital, the Greek school, as well as several of the churches in the city. The paper announces the upcoming publication of this previously unknown collection of important data for the life in Philippopolis and the region of Thrace at the turn of the 19th c., as well as its economic and cultural elite. It also examines the technological solutions applied to achieve a truly dynamic and interactive digital edition that can be read, used and approached in various ways by the interested audience.

Keywords: digital edition, Greek, 19th century, manuscript, metropolitan

Selected references

- Ivanova, S. Varoş: The Elites of the Reaya in the Towns of Rumeli, 17th – 18th Centuries. - In: Provincial Elites in the Ottoman Empire. Ed. A. Anastasopoulos. Rethymno, 2005, 201-246.
- Ersoy, Neriman. XIX yüzyılda Filibe şeri (1839-1876). Doktora tezi. İstanbul, Üniversitesi.
- Εγχειρίδιον περί της επαρχίας Φιλιππουπόλεως ή περιγραφή αυτής, συντεθείσα υπό του αιδεσιμολογιωτάτου Οικονόμου Κυρίου Κωνσταντίνου Ιερέως Φιλιππουπολίτου, και εκδοθείσα δαπάνη του Πανιερωτάτου αγίου Φιλιππουπόλεως Κυρίου Κυρίου Παισίου. Εν Βιέννη της Αουστρίας: παρά τω Τυπογράφω Δημητρίω Δαβιδοβίκη, 1819.
- Αποστολίδης, Κ. Μ., Η Ιερά της Φιλιππουπόλεως μητρόπολις κι οι κώδικες αυτής. – Αρχείο του Θρακικού λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού, Εν Αθήναις, τ. Ε', 1938-1939.
- Либератос, А. Възрожденският Пловдив: трансформация, хегемония, национализъм. София, Издателска къща «Гутенберг», 2019.
- Снегаров, Ив., Гръцки кодекс на Пловдивската митрополия. – Сборник на Българската академия на науките и изкуствата, кн. ХLI-2, София, 1942.

Παρατηρήσεις στη διαχρονική και συγχρονική διάσταση ορισμένων ρηματικών τύπων της νεοελληνικής γλώσσας Observations on the diachronic and synchronic dimension of Modern Greek verbal types

Γεωργία Κατσέλου

Georgia Katselou

Διδάκτορας γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου της Προβηγκίας (Aix-Marseille)

PhD in linguistics of the University of Provence (Aix-Marseille)

gkatselou@hotmail.com

Στο άρθρο αυτό εξετάζεται πώς ο μετασχηματισμός των ρηματικών τύπων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από την ελληνιστική εποχή, όπου η σταδιακή εξασθένηση της χρήσης του αρχαίου μέλλοντα και παρακείμενου και η οριστική εξάλειψή τους, συνέβαλε στη γενικότερη αναδιοργάνωση του συστήματος και οδήγησε εξελικτικά στην διαμόρφωση ενός νέου ρηματικού αναλυτικότερου συστήματος, αυτού της νέας ελληνικής γλώσσας. Σε αυτή τη διαδικασία, σημαντικό ρόλο φαίνεται να έπαιξε η επαναδιατύπωση αυτών των δύο ρηματικών "χρόνων" σε αναλυτική μορφή, η οποία μπορεί να συσχετισθεί και με την εξαφάνιση των εγκλιτικών τύπων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και την ευρεία χρήση των μορίων ("θα", "να", "ας") στην έκφραση της τροπικότητας στη νεοελληνική γλώσσα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αποσυστηματοποίηση του αρχαίου μονολεκτικού παρακειμένου και την διαμόρφωση ενός νέου παρακειμένου με τη χρήση του βοηθητικού ρήματος "έχω" και του απαρεμφατικού τύπου "-(σ)ει", ο οποίος φαίνεται ότι αποτελεί ιδιοτυπία της νεοελληνικής γλώσσας. Για την προσέγγιση αυτού του θέματος στηρίζομαστε πρωτίστως στην διδακτορική διατριβή της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών Αμαλίας Μόζερ "The history of the perfect periphrasis in Greek" (1988, Πανεπιστήμιο του Cambridge).

Λέξεις κλειδιά: Αρχαία ελληνική γλώσσα, νέα ελληνική γλώσσα, ρηματικό σύστημα, μέλλοντας, παρακείμενος

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Browning R., 1972: Η ελληνική γλώσσα Μεσαιωνική και Νέα. (μετ. Δ. Σωτηρόπουλος, Αθήνα, Παπαδήμας)
- Chantraine P., 1926: L' histoire du parfait grec. (Paris, Klincksieck)
- Humber J., 1997: Syntaxe grec. (Paris, Klincksieck)
- Katselou G., 2000: Les systèmes verbaux du grec ancien et moderne et du français dans le cadre du récit. (Aix en Provence: Travaux du cercle linguistique d' Aix 15)
- Katselou G., 2003: La grammaticalisation du parfait néohellénique. (Aix en Provence: Travaux du cercle linguistique d' Aix 18)
- Μπαμπινιώτης Γ., 2002: Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. (Αθήνα, Μπαμπινιώτης εκδ.)
- Μόζερ Α., 1986: Προβλήματα που προκύπτουν από τη διαχρονική εξέλιξη και τη συγχρονική χρήση του παρακειμένου. (Θεσσαλονίκη: Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 7)
- Μοζερ Α., 1988: The history of perfect periphrasis in Greek. (university of Cambridge)
- Μόζερ Α., 1988: Από τη σύνθεση στην ανάλυση: παρατηρήσεις στη διαχρονική εξέλιξη του παρακειμένου. (Θεσσαλονίκη: Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 9)
- Σετάτος Μ., 1983: Ο παρακείμενος στην κοινή νεοελληνική. (Θεσσαλονίκη: Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 4)
- Tonnet H., 1993: Histoire du grec moderne. (Paris, L'asiatique)
- Τριανταφυλλίδης Μ., 1988: Νεοελληνική γραμματική (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Γιωσέφ Ελιγιά: Διανοούμενος και ποιητής της “Διαμαρτυρίας” (1901 - 1931)

Josef Eliya: Intellectual and poet of the “protest” (1901 - 1931)

Δρ. Ελένη Κουρμαντζή

Eleni Kourmantzi, PhD

University of Veliko Turnovo “St. Cyril and St. Methodius”

ekourman@gmail.com

Ο γιαννιώτης ελληνοεβραίος ποιητής Γιωσέφ Ελιγιά γεννήθηκε στα Γιάννενα το 1901. Μέχρι και σήμερα, συγκαταλέγεται από τους κριτικούς στους λυρικούς ποιητές. Πράγματι, όμως, παρόλο που ο Ελιγιά είχε γράψει πολλά λυρικά ποιήματα, το κύριο έργο του περιλαμβάνει ένα εκτενές πλαίσιο διαμαρτυρίας, με φιλοσοφικές προεκτάσεις, ενάντια στη συντηρητική πολιτική ιδεολογία του 1920, όπως τα ποιήματα «Μπότα», «Ο Εργάτης», «Πίσω. απ' τα κάγκελα», «Πόρνη», «Στον Εαυτό μου», «Τορά» και «Οι Φαρισαίοι», επικρίνοντας ακόμη και τους ηγέτες της Ισραηλιτικής Κοινότητας των Ιωαννίνων στα δύο αυτά τελευταία ποιήματα.

Επιπλέον, το φιλοσοφικό μέρος του έργου του συμπληρώνεται και από τη συμβολή του στη μετάφραση και την ανάλυση της εβραϊκής φιλοσοφίας και παράδοσης. Το 1924, ο Ελιγιά δίνει μια συμβολική διάλεξη, στη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων, με θέμα τη Μεταβιβλική Ποίηση. Ενώ σημαντική είναι και η συμβολή του ως συντάκτης λημμάτων στη Μεγάλη Εγκυκλοπαιδεία του Πυρσού σχετικά με την εβραϊκή φιλολογία και φιλοσοφία.

Ο Δημήτρης Χατζής, ένας σημαντικός Έλληνας συγγραφέας, είναι ο πρώτος που αναφέρθηκε στον Γιωσέφ Ελιγιά στο βιβλίο του *Το τέλος της μικρής μας πόλης*, με το περιεχόμενο διήγημα «Σαμπεθάι Καμπιλής».

Λέξεις κλειδιά: Γιωσέφ Ελιγιά, Γενιά του 1930, Ιδεολογία και Πολιτική Ποίηση, Ελληνοεβραίοι Ποιητές

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γιωσέφ Ελιγιά – Ποίηση, επιμ. Γεώργιος Ζωγραφάκης, Εκδ.: Δωδώνη, Αθήνα 1981

Γιωσέφ Ελιγιά, *Άσμα Ασμάτων*, Εκδ. Γκοβόστη, Αθήνα 1974.

Rae Dalven, *Poems by Joseph Eliya*, Εκδ.: Anatolia Press, Νέα Υόρκη 1944,

Ελένη Κουρμαντζή, *Γιωσέφ Ελιγιά, Πρωτοπόρος διανοούμενος των Ιωαννίνων στη δεκαετία του '20*, Εκδ.: Δήμος Ιωαννιτών Ιωάννινα 1993.

Ελένη Κουρμαντζή, *Το Τέλος της μικρής μας πόλης: Ο κύκλος και τα πρόσωπα*, Δημήτρης Χατζής, *Μια συνείδηση της Ρωμιοσύνης [Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου]*, Εκδ.: Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1999, σσ. 239-261

Eleni Kourmantzi, "Josef Eliya and Sabbethai Kabili: Ideological Problems in Ioannina's Pre-war Jewish Community", *The Jewish Communities of Southeastern Europe from the 15th century to the end of WWII* [Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου], Εκδ.: Institute for Balkan Studies, Thessaloniki 1997, σσ. 263-280

Ελένη Κουρμαντζή, *Γιωσέφ Ελιγιά: Πρωτοπόρος διανοούμενος των Ιωαννίνων στη δεκαετία του '20*, Εκδ.: Δήμος Ιωαννιτών, Ιωάννινα 1993

Ελένη Κουρμαντζή, *ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ: Αλλιανιστής και Πρωτοπόρος*, Εκδ.: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2001

Ελένη Κουρμαντζή, «Γιωσέφ Ελιγιά: Τα προεόρτια μιας φυγής», *Ηπειρωτικά Γράμματα*, τχ. 1, Ιωάννινα 2002, σ. 435 – 454.

Σάββας Μιχαήλ, «Ένας Εβραίος από τα Γιάννενα στην αραβική αλ Ανταλούς», ομιλία στην Επιστημονική Ημερίδα «ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ», Ομάδα Πρωτοβουλίας Πολιτών – Ισραηλιτική Κοινότητα Ιωαννίνων, Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία, Ιωάννινα 26 Απριλίου 2010.

Σλάβικα στοιχεία στα ελληνικά γλωσσικά ιδιώματα της νότιας Αλβανίας (II)

Slavic elements in the Greek idioms of South Albania (II)

Δώρας Κ. Κυριαζής

Doris K. Kyriazis

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Aristotle University of Thessaloniki

kyrdoris@lit.auth.gr

Με την ανακοίνωσή μας επιχειρούμε να ανακεφαλαιώσουμε τα νέα στοιχεία που έχουν προκύψει από την έρευνα της τελευταίας δεκαετίας στον τομέα που περιγράφει ο αναγραφόμενος τίτλος. Όπως και σε προηγούμενη παρόμοια εργασία («Slavic elements in the Greek idioms of South Albania», *Philologica Jassyensia* VII/1 (15) 2012, 151-166), ανιχνεύουμε τα αποτυπώματα της σλαβικής τόσο στο λεξιλόγιο όσο και στο ονοματολογικό υλικό (τοπωνύμια, ανθρωπωνύμια), απ' όπου αναδύονται ενδιαφέροντα ευρήματα.

Για παράδειγμα, το επίθημα -ίκοβο εντοπίστηκε και στο ελληνικό ιδίωμα της Χιμάρας, ενώ από οθωμανικό κατάστιχο της περιοχής βόρειου Πωγωνίου καταδεικνύεται ότι η γειτνιάζουσα με τη Δρόπολη απομονωμένη αυτή περιοχή διασώζει μια παλαιότερη ονοματολογική κατάσταση. Η οποία, με τη σειρά της, μας βοηθάει να κατανοήσουμε γιατί η παρουσία αλβανικού ανθρωπωνυμικού υλικού στα

οθωμανικά κατάστιχα του 16^{ου} αιώνα για την περιοχή Δρόπολης δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη παρουσία του αλβανικού στοιχείου στα εδαφονύμια της περιοχής, τα οποία είναι κυρίως ελληνικής και δευτερευόντως σλαβικής αρχής.

Λέξεις κλειδιά: σλάβικα δάνεια της ελληνικής, ονοματολογία, γλωσσικές επαφές, δημογραφικές ανακατατάξεις στα Βαλκάνια.

Folk linguistics and cross-language punning between Bulgarian and Greek

Анна Ст. Лазарова

Anna St. Lazarova

СУ „Св. Климент Охридски“

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

a.lazarova@uni-sofia.bg, anna.lazarova@gmail.com

Due to the geographical proximity of Bulgaria and Greece and their common historical past, Bulgarians are in sustained direct contact with Greek language and culture from the Middle Ages to the present day. As a result, Greek sounds familiar to Bulgarians, even if it remains more or less opaque to most of them. This familiarity appears quite conducive to producing humorous effect through cross-language play and purported imitation of Modern Greek, which are the focus of the current paper. It presents a part of my ongoing ethnographic research on how contemporary non-Greek speaking Bulgarians perceive Modern Greek (Lazarova 2020), which is situated at the intersection of anthropological linguistics, sociolinguistics and semiotics and aims to provide an overview of the image of the Greek language in Bulgaria today. Along with the outlining of the most representative in the eyes of Bulgarians features of Greek at phonetic/phonological, graphic, morphological and lexical level, I will also attempt to classify the examples collected from Internet, TV shows and personal communications according to formal and content criteria, and to discuss the type of humor used.

Keywords: speech play, accent humor, foreign language imitation, code-mixing

Selected references

Lazarova, A. (2020). Η ελληνική μέσα από τα μάτια των μη ομιλητών της: η αντίληψη των σύγχρονων Βουλγάρων (μελέτη σε εξέλιξη). *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα/Studies in Greek Linguistics* 40, 231-241.

Niedzielski, N. A., & Preston, D. R. (2000). *Folk linguistics* (Vol. 122). Walter de Gruyter.

Tsitsipis, L. (1989). Speech play, punning folklore and humor in Modern Greek: An ethnographer's view. *Journal of Pragmatics* 13 (6), 871-879, [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(89\)90006-4](https://doi.org/10.1016/0378-2166(89)90006-4)
Vaid, J (2007). Joking Across Languages: Perspectives on Humor, Emotion and Bilingualism. In: A. Pavlenko, (Ed.), *Bilingual Minds: Emotional Experience, Expression and Representation* (pp. 152-182). Clevedon, UK: Multilingual Matters

**Античната драма на сцената на Гръцкия национален театър:
Димитрис Ронтирис**
**The Ancient Drama on the Stage of the Greek National Theater:
Dimitris Rontiris**

Ваня Лозанова-Станчева
Vanya Lozanova-Stancheva

Институт за балканистика с Център по тракология
Institute of Balkan Studies with Centre of Thracology
Българска академия на науките
Bulgarian Academy of Sciences
lozanova_vanya@yahoo.com

Докладът има за цел да проследи и анализира процесите на генериране на „традицията“ на Националния театър на Гърция в сценичния подход спрямо старогръцката драма, базиран на т.нар. академичен подход, и формирането на специфичния „метод за приближение до разбирането за античния текст и придаване на ново актуално звучене чрез европейските модели на модерността. Тези процеси са маркирани от няколко забележителни театрални фигури, режисьорите Фотос Политис, Димитрис Фронтирис и Алексис Минотис. Усилията им са противоречиво разпнати между европейските тенденции в развитието на театъра в началото на 20 в., от една страна, и стремежа към осмисляне на античната драма посредством елементите на гръцката народна традиция, която ще остави траен отпечатък в новоформираната „традиция“ на Народния театър. Фокусът на изследването е насочен към фигурата на Димитрис Фронтирис и неговия подход към очертаната проблематика.

Ключови думи: Национален театър на Гърция, Димитрис Ронтирис, антична драма, европейски модели на модерността

Избрана литература

- Лозанова, В. Античната драма на сцената на новогръцкия театър (втората половина на XIX – 30-те години на XX в.). – Проблеми на изкуството, бр. 3, 2021, 3–13;
- Лозанова, В. Античната драма на сцената на новогръцкия театър: *Нова сцена* (1901–1906) и *Кралският театър* (1901–1908). – Проблеми на изкуството, бр. 3, 2022 (под печат).
- Anderson, Bt. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London; New York: Verso, 1991.
- Antoniou, M. *Acting Tragedy in Twentieth-Century Greece: The Case of Electra by Sophocles*. Goldsmiths, University of London, Submitted for the degree of Doctor of Philosophy, Drama Department, 2011.
- Georgakaki, E. *Dramatizing the classics: a stage-way to Classical Reception*. – https://www.academia.edu/36878934/Dramatizing_the_classics_a_stage-way_to_Classical_Reception.
- Georgiou, M. *Modern Greek theatre and national cultural identity. The innovative performances of ancient Greek drama in the Nea Skini and the Royal Theatre (1901–1903)*. – In: Dimadis, K. (Ed.). *Identities in the Greek world*. European Society of Modern Greek Studies. Vol. 5, 177-185. (<https://www.academia.edu/20016238/>).
- Grammatas, Th. *Ancient Greek Drama on Modern Greek Stage. Theatrical Tradition and Cultural Memory*. – <https://www.coursehero.com/file/92316460/ANCIENT-GREEK-DRAMA-ON-MODERN-GREEK-STAGdoc/>; Athens, 2007.
- Puchner, W. *Europäische Einflüsse auf die griechische Dramatik des 19. Jahrhunderts. Im südosteuropäischen Kontext*. – In: Hering, G. (Ed.). *Dimensionen der griechischen Literatur und Geschichte: Festschrift fuer Pavlos Tzermias Zum 65. Geburtstag*. Frankfurt/M. etc. 1993, 53-82;
- Puchner, W. *The Theatre in South-East Europe in the Wake of Nationalism*. – *Τετράδια Εργασίας*, Vol. 29, 2006, 75-134.
- Senelick, L. (Ed.). *The National Theatre in Northern and Eastern Europe, 1746-1900*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- Αρβανίτη, Κ. *Η αρχαία ελληνική τραγωδία στο Εθνικό Θέατρο, Τόμος Α΄ (Θωμάς Οικονόμου-Φώτος Πολίτης-Δημήτρης Ροντήρης)*. Αθήνα, 2010.
- Γεωργακάκη, Ε. *Αναβίωση αρχαίου δράματος τον 20ό αιώνα στην Ελλάδα: Από την Άλκηστη του Χρηστομάνου στην Εκάβη του Μελαχρινού*. – Στο: Αλτουβά, Αλεξία, Σεχοπούλου, Μαρία (Επιμ.). *“Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη – Δραματουργία – Θεωρία”*, Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Αθήνα, 2017.
- Γεωργουσόπουλος, Κ. *Παραστάσεις αρχαίας θραγωδίας*. – *Θέατρο*, vol. 53, 1973, 191-192.
- Γλυτζουρή, Α. *Η σκηνοθετική τέχνη στην Ελλάδα: Η ανάδυση και η εδραίωση της τέχνης του σκηνοθέτη στο νεοελληνικό θέατρο*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2011, 164-166.
- Θρύλος, Αλκ. *Το Ελληνικό θέατρο. Τ. Α΄ (1927–1933)*, Αθήνα, 1977.
- Πολίτης, Φώτος. *Κράτος και θέατρο στην Ελλάδα*. – Στο: Αλεξία Αλτουβά, Μαρία Σεχοπούλου (επιμ.), «Παγκόσμιο Θέατρο: Πράξη – Δραματουργία – Θεωρία». Πρακτικά επιστημονικής συνάντησης αφιερωμένης στα 300 χρόνια από τη γέννηση του Denis Diderot (Αθήνα, 21-23.11.2013), Αθήνα, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ, 2017, σ. 247-254.
- Πουχнер, Β. *Ιστορικά νεοελληνικού θεάτρου*, Αθήνα 1984.
- Σιδέρης, Γ. *Το αρχαίο θέατρο στη Νέα Ελληνική Σκηνή 1817-1972*. Αθήνα, 1976.
- Φεσσά-Εμμανουήλ, Ελένη. *Το αρχαίο δράμα στη σύγχρονη σκηνή. Η συμβολή των ελλήνων σκηνογράφων και ενδυματολόγων*. – Σε: *Έλληνες σκηνογράφοι – ενδυματολόγοι και αρχαίο*

δράμα. Αθήνα: Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών και Υπουργείο Πολιτισμού, 1999, σσ. 31-77.

Παρατηρήσεις πάνω στα υποκοριστικά ρήματα της νεοελληνικής και της βουλγαρικής

On the diminutive verbs in Modern Greek and Bulgarian

Χριστίνα Μάρκου

Christina Markou

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Democritus University of Thrace

cmarkou@bscc.duth.gr

Η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη σε ένα φαινόμενο που και στις δύο γλώσσες που εξετάζουμε – νεοελληνική και βουλγαρική - αντιμετωπίζεται ως περιφερειακό, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο, με αποτέλεσμα να έχει μελετηθεί ανεπαρκώς, ιδίως σε διαγλωσσικό επίπεδο. Πρόκειται για τα υποκοριστικά ρήματα, τα οποία σπάνια ελκύουν την προσοχή των ερευνητών. Ο σχηματισμός των υποκοριστικών δεν αποτελεί συστημικό χαρακτηριστικό των ρημάτων, η έννοια του υποκορισμού στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιείται συμβατικά, καθώς το σημασιολογικό γνώρισμα «μικρός» σε σχέση με την ενέργεια που δηλώνει το αρχικό ρήμα, επανερμηνεύεται ως «βραχύτερης διάρκειας», «μειωμένης έντασης», «μειωμένης εμβέλειας» κ.λπ.

Ο κύριος στόχος της έρευνάς μας είναι να μελετήσουμε τα μορφοσημασιολογικά χαρακτηριστικά των υποκοριστικών ρημάτων της νέας ελληνικής και της βουλγαρικής και να διαπιστώσουμε τις διαφορές και τις ομοιότητες. Θα εξετάσουμε τους μηχανισμούς σχηματισμού των μεταρρηματικών ρημάτων (προθηματοποίηση, επιθηματοποίηση, προσάρτηση προθηματοειδών). Η ανάλυση θα επεκταθεί επίσης στα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των υποκοριστικών ρημάτων, παρά τα ασαφή όρια μεταξύ των ποσοτικών και ποιοτικών σημασιολογικών (αξιολογικών) παραμέτρων.

Λέξεις-κλειδιά: υποκοριστικά ρήματα, μορφοσημασιολογική ανάλυση, νεοελληνική, βουλγαρική

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Ivanova 1974: Иванова, К. *Начини на глаголното действие в съвременния български език*. София: Издателство на БАН.
- Paskalev 2016: Паскалев, Н. Умалителните глаголи и представянето им в „Речника на българския език“. В: *Лексикографията в началото на XXI в.*, София: Академично издателство "Проф. Марин Дринов", 98-102
- Ευθυμίου, Α. 2017. Η έκφραση της επίτασης και του μετρίασμού στα αξιολογικά ρήματα της νέας ελληνικής. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 37 (2017), 227-238.
- Ευθυμίου, Α. 2019. Οι σημασίες των μετρίαστικών ρημάτων στη Νέα Ελληνική. Ένα σύνθετο παζλ. Στο Γ. Κάρλα, Ι. Μανωλέσσου & Ν. Παντελίδης (επιμ), *Λέξεις. Τιμητικός τόμος για την Χριστίνα Μπασέα-Μπεζαντάκου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 69-84.
- Xydoopoulos, G. (2009) Psilo-: Exploring the case of a 'diminutive' in Modern Greek. In: A. Tsangalidis (Ed.), *Selected Papers from the 18th International Symposium of Theoretical and Applied Linguistics*. Thessaloniki: Monochromi

Which is more difficult: the learning of new L2 sounds or the unlearning of L1 phonological rules?

Milena Milenova

Sofia University St. Kliment Ohridski

mamilenova@uni-sofia.bg, milenova.m@gmail.com

This study examines two features of the interlanguage phonology of Bulgarian speakers of Modern Greek: the stopping of /θ/, /ð/, /ɣ/ and the transfer of the L1 vowel reduction of /a/ to /ɜ/ and of /o/ to /u/ in unstressed syllables. The aim is to explore the degree of learning difficulty related to the accurate production of the target sounds.

To compare the learnability of the target segments a pre-test post-test experiment was conducted. The participants in the experimental group were 17 beginner Bulgarian learners of Modern Greek (10 females and 7 males, $M_{age}=19.6$). Their productions of the target sounds were recorded two times: prior to pronunciation instruction (Time 1 / T1) and after 15 pronunciation-training sessions (Time 2 / T2). The productions of a control group of 13 native Modern Greek speakers (8 females and 5 males, $M_{age}=25.3$) were recorded to provide baseline data.

The production data were collected by means of a read-aloud task. The stimuli for the fricatives comprised real words containing the target segments in initial and medial

position in stressed and unstressed syllables with all five Modern Greek vowels /i e a o u/. For the vowels the stimuli were the symmetrical disyllables ['pVpV] and [pV'pV] with V=/a, ɜ, o, u/. The elicitation words were embedded in a carrier phrase. The data were hand-annotated and analysed using the Praat software.

The phonetic learning was measured by examination of the T1 and T2 realisations of the target sounds. The assessment was based on auditory cues, spectral evidence from the respective waveforms and wide-band spectrograms, as well as measurements of acoustic parameters. The productions of the learners were compared to the productions of the native speakers to evaluate approximation to the target norms.

The results revealed that at T2 the production of the target fricatives was significantly improved, whereas no improvement was observed for the target vowels.

These findings suggest that the unlearning of an L1 phonological rule entails more difficulties than the learning of new L2 sounds. The attested differential learnability is discussed and interpreted within the framework of several models of L2 speech acquisition, namely the Speech Learning Model (Flege, 2002; Flege & Bohn, 2021), the Similarity Differential Rate Hypothesis (Major & Kim, 1996) and Optimality Theory (Tesar & Smolensky, 2000).

Keywords: new L2 fricatives, L1 phonological rule, L2 speech acquisition

Selected references

- Broselow, E., Chen, S., & Wang, C. (1998). The emergence of the unmarked in second language phonology. *Studies in Second Language Acquisition*, 20, 261–280.
- Flege, J. E. (2002). Interactions between the native and second-language phonetic systems. In P. Burmeister, Th. Piske & A. Rohde (Eds.), *An integrated view of language development: Papers in honour of Henning Wode* (pp. 217–244). Trier: Wissenschaftlicher.
- Flege, J. E. & Bohn, O.-S. (2021). The revised speech learning model (SLM-r). In R. Wayland (Ed.), *Second language speech learning: Theoretical and empirical progress* (pp. 3–83). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lombardi, L. (2003). Second language data and constraints on manner: exploring substitutions for the English interdental. *Second Language Research*, 19, 225–250.
- Major, R. C., & Kim, E. (1996). The similarity differential rate hypothesis. *Language Learning*, 46, 465–496.
- Tesar, B. & Smolensky, P. (2000). *Learnability in optimality theory*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Wester F., Gilbers, D. & Lowie, W. (2007). Substitution of dental fricatives in English by Dutch L2 speakers. *Language Sciences*, 29, 477–491.

**Η εκμάθηση και η αποδοχή της ιδιωματικής έκφρασης της
Νεοελληνικής
σε πανεπιστημιακό επίπεδο – ένα δυνατόν ελληνο-σερβικό
παράδειγμα**

Predrag Mutavdžić
Πρέντραγκ Μουτάβτζις
University of Belgrade
Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου
Faculty of Philology
Φιλολογική Σχολή
Department of Modern Greek Language and Literature
Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών
predrag.mutavdzic@fil.bg.ac.rs

Κατά την εκμάθηση της Νεοελληνικής γλώσσας μαθαίνουμε υποχρεωτικά τις λέξεις της (συχνά τις αποστηθίζουμε) ως ενιαίες μονάδες μαζί με τις κοινές ή εξειδικευμένες σημασίες τους. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων αυτές οι «μονάδες» βρίσκονται μέσα σε διάφορες ιδιωματικές εκφράσεις ως βασικά στοιχεία (πυρήνες) γύρω από τα οποία σχηματίζονται. Για να μιλήσουμε τα Νεοελληνικά, δεν είναι απαραίτητο να ξέρουμε κάθε της λέξη, καθώς είναι αδύνατο να γνωρίζουμε όλες τις ιδιωματικές εκφράσεις της - ακόμη και οι φυσικοί ομιλητές δεν τις αναγνωρίζουν πάντοτε. Το πρόβλημα είναι πιο ορατό στο ανώτερο πανεπιστημιακό επίπεδο, στο οποίο οι φοιτητές της Νεοελληνικής ως ξένης αντιμετωπίζουν ένα νέο και πλούσιο λεξιλόγιο (συντεταγμένο τόσο με τις καινούργιες λέξεις όσο και με τις διάφορες εκφράσεις) το οποίο μερικές φορές τους προκαλεί σύγχυση και αποτελεί εμπόδιο για να υιοθετήσουν, να κατανοήσουν και να χρησιμοποιήσουν κατάλληλα τις λέξεις και εκφράσεις που πρέπει να εκμάθουν. Το ζήτημα με τη Νεοελληνική γλώσσα είναι ότι υπάρχουν πάρα πολλές λέξεις, ειδικά συνώνυμες, καθώς και εξαιρετικά μεγάλος αριθμός ιδιωματικών εκφράσεων.

Κατ'εμάς, η ανάπτυξη της φρασεολογικής ικανότητας των ξένων φοιτητών θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν από τους εκπαιδευτικούς τόσο παιδαγωγικά όσο και μεθοδολογικά, αφού η Νεοελληνική διαθέτει ορισμένους ιδιαίτερους τρόπους σχηματισμού φρασεολογισμών, άγνωστους εν πολλοίς σε άλλες γλώσσες. Ενώ οι λέξεις συνήθως αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά τόσο στις πανεπιστημιακές παραδόσεις όσο και στην κατ'οίκον μελέτη, οι ιδιωματικές εκφράσεις εξακολουθούν να αποτελούν ένα αδύναμο σημείο στη διδασκαλία της ελληνικής, καθώς η σύγχρονη γλωσσική επιστήμη

δεν έχει ακόμα αναπτύξει πρόσφορες μεθόδους ή προσεγγίσεις της διδασκαλίας των φρασεολογισμών.

Λέξεις-κλειδιά: Νεοελληνική, Σερβική, εκμάθηση ξένων γλωσσών, ιδιωματικές εκφράσεις, φρασεολογική ικανότητα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Αννα – Ευθυμίου, Αγγελική. (2005). *Οι Στερεότυπες Εκφράσεις και η Διδακτική της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*. Αθήνα: εκδόσεις Πατάκη.
- Драгићевић, Рајна. (2011). Лингвокултуролошки приступ у настави српског језика као страног. *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, 81–95.
- Kecskes, István. (2013). Why do we say what we say the way we say? *Journal of Pragmatics*, No. 48 (2013): 71–83.
- Kühn, Peter. (1996). Redewendungen – nur im Kontext! Kritische Anmerkungen zu Redewendungen in Lehrwerken. *Fremdsprache Deutsch* 15: 10–16.
- Lakoff, George. – Johnson, Mark. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Meunier, Fanny – Granger, Sylviane. (2008). Phraseology in Language Learning and Teaching. Where to from? In: Meunier, Fanny & Granger, Sylviane (eds.) *Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching*. pp. 247–252. Benjamins: Amsterdam & Philadelphia,
- Мршевић-Радовић, Драгана. (1987). *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савременом српскохрватском језику*. Едиција Монографија. Књига LX. Београд: Филолошки факултет.
- Мутавџић, Предраг Ј. – Kamouris, Anastassios L. (2020). О фразеологији савременог грчког и српског језика (прилог проучавању грчко-српске фразеологије. *Српски језик: студије српске и словенске XXV*: 317–337 (< <https://doi.org/10.18485/sj.2020.25.1.22>).
- Мутавџић, Предраг – Стојичић, Војкан. (2019). „О ученим изразима у савременом грчком језику“. In: проф. др Снежана Гудурић, проф. др Биљана Радић Бојанић (уреднице) *Језици и културе у времену и простору VIII/1*. стр. 59–76. Нови Сад: Филозофски факултет (< <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sites/default/files/db/books/978-86-6065-542-6.pdf>).
- Мутавџић, Предраг – Сивачки, Ана – Kamouris, Anastassios. (2016). „О семантичкој (не)могућности преношења фразеологизама са компонентом властите именице (апелативом) из српског на грчки и албански језик (прилог проучавању балканске фразеологије и семантике)“. In: Весна Лопичић, Биљана Мишић-Илић (уреднице) *Језик, књижевност, значење – језичка истраживања*, стр. 279-303. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет (< <https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/zbornici/2016/jezik-knjizevnost-znacenje-jezicka-istrazivanje>).
- Porto, Melina. (1998). Lexical Phrases and Language Teaching. *Forum* 36/3 (< <http://dosfan.lib.uic.edu/usia/E-USIA/forum/vols/vol36/no3/p22.htm>).
- Prčić, Tvrtko. (2016). *Semantika i pragmatika reči* (3. elektronsko izdanje). Novi Sad: Filozofski fakultet (< <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9>).
- Swinney, David A. – Cutler, Anne. (1979). The Access and Processing of Idiomatic Expressions. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior* 18/5 (October 1979): 523–534.

The Athonite monastery of Simonopetra and its post-byzantine Greek archives

Cyril Pavlikianov

University of Sofia

Sofia University St. Kliment Ohridski

pavlikianov@hotmail.com, k.pavlikianov@uni-sofia.bg

The Byzantine archives of the Athonite Monastery of Simonopetra were destroyed because of the successive fires which struck the monastery during the Ottoman centuries. The first known fire occurred on December 11, 1580, and incinerated both the monastery's library and all its Byzantine archives. It was followed by a second, less destructive fire on June 8, 1622. The last major fire was that of May 27-28, 1891. It damaged the church, but left intact the skeuophylakion where Simonopetra's post-Byzantine Greek, Romanian and Turkish archives were kept. Brief remarks on Simonopetra's history during the late 16th century were published by P. Christou in 1987. The most important events in the post-Byzantine history of Simonopetra were summarized in an article of Ch. Patrinelis published in 1991. Fifty-five Greek documents of Simonopetra's post-Byzantine archives, none of which precedes the year 1516-1517, were briefly described by D. Vamvakas in 1985. The Greek archives of the monastery were concisely presented to the public in a short article by Kr. Chrysochoidis in 1991. During the period 1998-2014 we published 7 studies and articles related to the Greek archives of Simonopetra. In 2022 we published all the post-Byzantine Greek documents of Simonopetra (1516-1821) in a comprehensive monograph.

Today Simonopetra's post-Byzantine archives contain only a minor fraction of the documentation that was deposited in the monastery since its obscure beginning in the late 14th century, of which we know very little. Suffice it to say that Codex Vaticanus Graecus 2639 offers the texts of 158 private acts composed in the island of Naxos from 1472 to 1598 and from 1702 to 1798, the Greek archival cadaster of John Miniatis, notary public in the island of Naxos, includes 620 documents covering a period of only 8 years, from 1668 to 1676, while Simonopetra's archives consist of 75 documents of the period 1516-1821, 70 loan agreements of the period 1816-1821, and 5 taxpayer receipts dated to 1819-1821. However, these numbers are insignificant if we compare them with the approximately 500 documents kept in Simonopetra's Ottoman archives, which were briefly described by V. Dimitriadis in 1991 and with the 800 acts of the monastery's Romanian archives, which were published by Fl. Marinescu and P. Zachariuc in 2017. The most intriguing documents of Simonopetra are preserved in the Greek Orthodox Patriarchate in Jerusalem, in Codex no. 370 from the Manuscript Collection of Panagios

(ff. 154v- 172v and 217v-219r). This codex is labelled Sylloge, and contains 7 epistles signed by the abbot of Simonopetra. They are undated and are part of an Epistolarion, i.e. a manual containing templates instructing the reader how he should write an official letter. The epistles probably date from the period 1520-1540.

The early years of Simonopetra are obscure. It is not certain if the early Athonite Monastery of Simon, whose representatives Leontios and Theodosios verified in 1057 and in 1169 two documents of the Monastery of St. Panteleimon, had any connection with what is today Simonopetra. From the period 1471-1505 we have only five signatures of Simonopetritan monks - four Greek and one Slavic. Two of them belong to the abbot Gennadios and date from 1471-1472. The next known Simonopetritan monk is a certain Isidoros who appears in a document of 1493-1494. In 1503-1505 abbot of Simonopetra was one Ananias whose signatures were written in both Greek and in Slavic. These five signatures are the only documentary evidence that we have about the existence of Simonopetra before the beginning of the 16th century. The Athonite tradition supports that Simonopetra was founded by St. Simon the Athonite around 1259, and that in 1363 it was rebuilt by the Serbian Despot John Uglješa. The only document referring to the last event is a confirmative charter of the Patriarch Cyril I Loukaris which was issued in 1623 and corroborated a donative "chrysobull" of John Uglješa dated 1263. The authenticity of Uglješa's initial document, however, is highly problematic.

Η Μνήμη: παγίδα και γέφυρα. Στοιχειωμένες μνήμες Memory as a trap and a bridge. Haunted memories

Нели Попова

Neli Popova

СУ „Св. Климент Охридски“

Sofia University "St. Kliment Ohridski"

n.metodieva@uni-sofia.bg

Η διερεύνηση του παρελθόντος αποτελεί ένα από τα βασικά «συστατικά» της ποιητικής της σύγχρονης Ελληνίδας συγγραφέως Ρέας Γαλανάκη. Εστιάζοντας σε δύο από τα μυθιστορήματά της, στο *Ο Βίος του Ισμαήλ Φερίκ Πασά* (1989) και στο *Φωτιές του Ιούδα, στάχτες του Οιδίποδα* (2009) θα ανιχνεύσω, παρά τις διαφορές, τις εκφάνσεις και τις λειτουργίες της μνήμης σε σχέση με την προσωπική και συλλογική ταυτότητα, όσο σε ενδοκειμενικό επίπεδο, δηλ. στον κόσμο των ηρώων, τόσο σε

εξωκειμενικό, της συγγραφέως η οποία μέσω της γραφής συμβάλλει στο να αυξηθούν οι «καλοήθειες αναμνήσεις».

Στο πρώτο υπό μελέτης μυθιστόρημα η μνήμη είναι δισυπόστατη, λειτουργεί αφενός σαν παγίδα, – πρόκειται για μια ιδιαίτερη μορφή της που απορρέει από τη νοσταλγία και αναμειγνύεται με τη φαντασία, αφετέρου σαν γέφυρα που ενώνει τις δύο άκρως αντίθετες ζωές του πρωταγωνιστή. Χάρη στην κράτηση της υπόσχεσης να αφοσιωθεί στη μνήμη, να μην ξεχάσει την πρώτη του ζωή ως κρητικόπουλο, ο Ισμαήλ Φερικ Πασά συγκρατεί την *ipse* ταυτότητα, σύμφωνα με την ορολογία του Paul Ricoeur, και όταν επιστρέφει στη γενέτειρά του ως κατακτητής, ως απολύτως άλλος, αναγνωρίζεται και αποδέχεται από τους ίσκιους των πεθαμένων γονέων του.

Η Μάρθα, η ηρωίδα του *Φωτιές του Ιούδα, στάχτες του Οιδίποδα* ξεφυλλίζει «το αναγνωστικό του χρόνου» προκειμένου να συμφιλιωθεί με τα φαντάσματα του παρελθόντος και να προχωρήσει με ελπίδα στο μέλλον.

Λέξεις-κλειδιά: σύγχρονο ελληνικό μυθιστόρημα, Ρέα Γαλανάκη, μνήμη.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Γαλανάκη, Ρέα. Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ Πασά. *Spina nel cuore*. Εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 2004.
- Γαλανάκη, Ρέα. *Φωτιές του Ιούδα, στάχτες του Οιδίποδα*. Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2009.
- Τζιόβας, Δημήτρης. Η πολιτισμική ποιητική της ελληνικής πεζογραφίας. Από την ερμηνεία στην ηθική. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2017.
- Assmann, Aleida. Transformations between History and Memory// *Social Research, Vol. 75, No. 1, Collective Memory and Collective Identity* (SPRING 2008), pp. 49-72.
- Frosh, Stephen. *Those who come after. Postmemory, Acknowledgement and Forgiveness*. Palgrave Macmillan, 2019.
- Рикьор, Пол. Пътят на разпознаването. Три студии. Издателство Сонм, 2006.

Културологични елементи в учебниците по новогръцки език като втори чужд в университетското образование
Elements of civilization in modern greek manuals / books as a second foreign language in university education

Димитриос Румпос
Dimitrios Roumpos
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
VTU “St. Cyril and St. Methodius”
droumbos@abv.bg, d.roumpos@ts.uni-vt.bg

Процесите характерни за 21-ви век, като глобализацията, миграцията с цел по-добри възможности за професионална и житейска реализация, способстват за установяването на чести контакти с представители на различни култури. Пред образованието съответно стои отговорността да подготви подрастващите за интеркултурен диалог, което налага осъвременяване на чуждоезиковото обучение. Изискванията към учебните помагала по чужд език се увеличават като освен знания по езика, те трябва да дават и знания за културата към която принадлежи този език.

Настоящата статия има за цел да представи културологичните елементи, които съдържат учебниците по новогръцки език използвани за обучението на студентите във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Усвояването на културни знания цели формиране на интеркултурна компетентност в студентите-лингвисти и умения за осъществяване на интеркултурен диалог.

Ключови думи: новогръцки език, интеркултурна компетентност, културологични елементи, чуждоезиково обучение.

The processes that characterize the 21st century, such as globalization, migration in order to make better use of work and life opportunities, contribute to the establishment of contacts with representatives of different cultures. Consequently, education has a responsibility to prepare adolescents for intercultural dialogue, which requires the updating of foreign language learning. The requirements for foreign language textbooks are increasing and, in addition to knowledge of the language, they must also provide knowledge of the culture to which that language belongs.

This article aims to present the cultural elements contained in the teaching manuals in modern Greek language which are used for the education of the students of the University of Veliko Tarnovo “St. Cyril and st. Methodius” in Bulgaria. The acquisition of cultural

knowledge aims at the development of intercultural competencies in students - linguists and skills for the application of the intercultural dialogue.

Keywords: Modern Greek language, intercultural competence, cultural elements, learning foreign languages.

Избрана литература

Велкова-Кожухарова, С. (2014) Българи и Гърци – Черти от взаимните им представи. София: Фабер.

Пороманска, Ст. (2020) Τα νέα ελληνικά γαι προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα. Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстове паралели. Велико Търново: Ровита.

Румпос, Д. (2007) Ιστορία και πολιτισμός της Ελλάδας (1453-2000). Велико Търново: Астарта.

Румпос, Д. (2019) Ιστορία και πολιτισμός της Ελλάδας. Προϊστορικά χρόνια – Βυζάντιο (електронен учебник). Велико Търново: Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков“.

Христозова – Мандраджиева Й. (2005) Формиране на интеркултурна компетентност на студентите от висши професионални учебни заведения чрез обучението по чужд език. – В: Годишник на СУ, Факултет по педагогика. Т. 97, 2005.

Null Complement Anaphora in Modern Greek – Outlining the Phenomenon

Irina Strikova

University of Sofia “St. Climent Ohridski”

strikova@uni-sofia.bg, irina.strikova@gmail.com

What is there, where there is nothing? Or to put it in a more reasonable form – how can we account for instances in which we find meaning, which however is not phonetically realized by means of linguistic material? This paper aims at taking a closer look at one such phenomenon in Modern Greek (henceforth, Greek), that of Null Complement Anaphora (NCA), which refers to the realization of some verbs in the sentence without their complement.

The NCA is differentiated from other phenomena involving elements gone missing from the verb phrase in Greek – namely, indefinite object drop (in anaphoric or non-anaphoric function) and verb-stranding ellipsis (following Merchant 2018).

The paper examines the syntactic and semantic properties of the NCA in Greek applying criteria proposed by Hankamer and Sag (1976) and Depiante (2000, 2001), along with the problem of identifying the lexical or syntactic classes of main verbs that license it. In addition, preliminary observations on the distributional relationship between NCA and the definite clitic *το* in discourse are attempted.

Keywords: null complement anaphora, NCA, indefinite object drop, verb-stranding ellipsis, pro-form

Selected references

- Hankamer and Sag (1976): Hankamer, J., I. Sag. 1976. Deep and Surface Anaphora. – In: *Linguistic Inquiry* (7), 391–428.
- Depiante (2000): Depiante, M. 2000. *The Syntax of Deep and Surface Anaphora: a Study of Null Complement Anaphora and Stripping/Bare Argument Ellipsis*. PhD, University of Connecticut at Storrs.
- Depiante (2001): Depiante, M. 2001. On Null Complement Anaphora in Spanish and Italian. – In: *Probus* (13), 193–221.
- Merchant (2018): Merchant, J. 2018. Verb-stranding Predicate Ellipsis in Greek, Implicit Arguments, and Ellipsis-internal Focus. – In: Merchant, J., L. Mikkelsen, D. Rudin, K. Sasaki (eds.). *A reasonable way to proceed: Essays in honor of Jim McCloskey*. Santa Cruz, CA: University of California eScholarship, 229–269.

Λογοκρισία και πρόσληψη: οι τύχες του Ζορμπά σε βουλγαρική μετάφραση

Censorship and Reception: The Fortunes of *Zorba the Greek* in Bulgarian Translation

Драгомира Вълчева

Dragomira Valtcheva

СУ „Св. Климент Охридски“

Sofia University St. Kliment Ohridski

d.valtcheva@uni-sofia.bg, dragomiraval@gmail.com

Το έργο του Ν. Καζαντζάκη *Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* πρωτοεμφανίστηκε σε βουλγαρική μετάφραση μόλις το 1973, με εμφανή καθυστέρηση σε σχέση με τα δύο «κοινωνικά» μυθιστορήματά του, *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται* (1957) και *Ο καπετάν*

Μιχάλης (1961). Αν και ο Ζορμπάς είχε αντιμετωπιστεί αρχικά με κάποια αντίσταση από το λογοκριτικό μηχανισμό της ολοκληρωτικής Βουλγαρίας, έτυχε όμως θερμής υποδοχής από το αναγνωστικό κοινό, γεγονός που τεκμηριώνεται από τις πολλές ανατυπώσεις σε δεκάδες χιλιάδες αντίτυπα (1976, 1980, 1984, 1995, 2011, 2021). Ωστόσο, ούτε οι αφοσιωμένοι αναγνώστες του έργου ούτε οι ακαδημαϊκοί ερευνητές γνωρίζουν ότι από το πρωτότυπο κείμενο έχουν αφαιρεθεί μερικά κομμάτια που φαίνεται να παραβίαζαν διάφορα ταμπού του ιδεολογικού κατεστημένου της εποχής, με αποτέλεσμα να αλλοιωθούν εν μέρει κάποιες δευτερεύουσες πτυχές της αφήγησης.

Συγκρίνοντας το ελληνικό πρωτότυπο με το βουλγαρικό μετάφρασμα έχω εντοπίσει μια σειρά από παραλείψεις μέσα από τις οποίες αποκαλύπτεται η λογική των λογοκριτικών παρεμβάσεων που εμπίπτουν σε τρεις βασικές κατηγορίες: ιδεολογικές, πολιτικές και πουριτανικές, με τα όρια μεταξύ τους να μην είναι πάντοτε ευδιάκριτα. Έχοντας υπόψη αυτά τα στοιχεία, καθώς και άλλες έμμεσες ενδείξεις (όπως η χρονολογική σειρά της εμφάνισης των καζαντζακικών έργων, η μεταγενέστερη μαρτυρία του εξωτερικού κριτή της πρώτης έκδοσης του Ζορμπά, ο εισαγωγικός πρόλογός της), αναρωτιέται κανείς εάν και πώς η παρατηρούμενη λογοκρισία θα μπορούσε να έχει επηρεάσει την εκάστοτε πρόσληψη του έργου.

Λέξεις-κλειδιά: Ζορμπάς, λογοκρισία, μετάφραση, πρόσληψη, ολοκληρωτική Βουλγαρία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Beaton, R. 2006. Οι τύχες του Νίκου Καζαντζάκη σε αγγλική μετάφραση: Οι περιπτώσεις του Ζορμπά και του Καπετάν Μιχάλη. Στο Κ. Ε. Ψυχογιός (Επιμ.), *Νίκος Καζαντζάκης – το έργο και η πρόσληψή του. Πεπραγμένα διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου*. Ηράκλειο: Κέντρο Κρητικής Λογοτεχνίας, 109-116.
- Bien, P. 2007. *Kazantzakis. Politics of the Spirit. Volume 2*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Дойнов, П. (съст.) 2018. *Цензурама върху българската литература и книга 1944-1990*. София: Кралица Маб.
- Sherry, S. 2015. *Discourses of Regulation and Resistance. Censoring Translation in the Stalin and Khrushchev Era Soviet Union*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Τζιόβας, Δ. 2017. Ρεαλισμός ή παραπλανητική τέχνη; Στο Δ. Τζιόβας, *Η πολιτισμική ποιητική της ελληνικής πεζογραφίας. Από την ερμηνεία στην ηθική*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 271-291.

Казуси при заемките: "славянски мост" между унгарски и гръцки език

Loanword cases: a "Slavic bridge" between Hungarian and Greek

Ина Вишоградска
Ina Vishogradska
СУ „Св. Климент Охридски“
Sofia University St. Kliment Ohridski
vishograds@uni-sofia.bg

Настоящата работа се спира върху въпроса за произхода на някои заемки в унгарския език, които имат специфичен лексикален път на заемане. Езикът източник, от който лексикалните единици навлизат в унгарския език, е славянски език, но самите заемки са от гръцки произход. Задачата е да се разгледат стратегиите на адаптиране по отношение на гръцките словоформи в паралел със славянските заемки, като се отчита фактът, че изследваните лексеми "споделят" съдбата на славянските заемки включително и хронологично, и като стратификация.

През последното десетилетие се наблюдава силно нараснал интерес в областта на адаптацията на заемки. От една страна, това се дължи на наличието на новата вълна от т.н *constraint-based* фонологични теории (като оптималната теория, например), или *теории на условията (ограниченията)*. От друга страна се обуславя от геополитическите и икономически промени, завладели носителите на най-различни езици, и от масовия билингвизъм в съвременното общество, което води до интензивен обмен на лексика (а и езикови елементи) между езици.

На какво ниво се извършва този обмен и кои са механизмите, които го регулират, са все фактори, които трудно могат да бъдат универсално зададени. Основна характеристика на адаптацията на заемки е именно езикоспецифичната характеристика. Типологичните разлики в езиците определят какви са техните "възможности" и "желание" да инкорпорират нови елементи, което е отразено и в представения тук езиков мартиал, следващ схемата *гръцки език -> славянски език -> унгарски език*.

Ключови думи: стратегии на адаптиране, заемки, фонология

Информация

Специалност „Новогръцка филология“

Катедра по Класическа филология

Факултет по класически и нови филологии

СУ „Св. Климент Охридски“

София 1504, бул. „Цар Освободител“ 15,

централно крило, ет. 5, ауд. 176

<http://ngf-bg.com/wordpress/>

e-mail: jconf.30mgr.su@gmail.com

тел. +359 898 851503; +359 887 410973

Организационен комитет:

Драгомира Вълчева

Милена Миленова

Анна Лазарова

Нели Попова

НОВОГРЪЦКА
ФИЛОЛОГИЯ
powered by
ONASSIS FOUNDATION

Софийски университет
„Св. Климент Охридски“

Organizing Committee:

Dragomira Valtcheva

Milena Milenova

Anna Lazarova

Neli Popova

Information

Section of Modern Greek Philology

Department of Classical Philology

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridki”

Sofia 1504, 15 Tsar Osvoboditel Blvd.

Central Wing, 5th floor, Room 176

<http://ngf-bg.com/English/wordpress/>

e-mail: jconf.30mgr.su@gmail.com

Phone: +359 898 851503; +359 887 410973